

Juho Poutiainen

PEREHDYTYSKANSIO MIKKELIN TUKIPARTIOON

Tuotekehitystä yhdyskuntaseuraamustoimistossa

Opinnäytetyö

Sosionomi

Sosiaalialan koulutusohjelma

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Juho Poutiainen
Työn nimi	Perehdytyskansio Mikkelin tukipartioon
Toimeksiantaja	Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto
Vuosi	2022
Sivut	59 sivua, liitteitä 45 sivua
Työn ohjaaja(t)	Maija Vihervirta

TIIVISTELMÄ

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartion konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Tarkoituksena oli tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden sekä sosiaali- ja rikosseuraamusalan harjoittelijoiden perehdyttämisessä. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, tuotekehityksen työvaiheiden mukaisesti. Työn toteutukseen osallistui Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston henkilökuntaa. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys sisältää tietoa Rikosseuraamuslaitoksesta, valvotusta koevapaudesta, valvontarangaistuksesta, päihitteettömyyden valvonnasta, voimakeinojen käytöstä, lapsi- ja perhetyön linjauksista sekä perehdytyksestä ja työnopastuksesta.

Tutkimusmenetelmänä oli ryhmäteemahaastattelu. Tutkimuskysymysten avulla kerättiin kokemuksia siitä, millainen perehdytyskansio tukee työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Alakysymyksellä kerättiin kokemuksia siitä, millaisia asiakokonaisuuksia yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyinen perehdytyskansio sisältää tukipartion työnopastuksen osalta, joita voisi hyödyntää tukipartion perehdytyskansiossa. Lisäksi selvitettiin, mitä keskeisimpiä asiakokonaisuuksia tukipartion perehdytyskansion tulisi sisältää konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämisen kannalta. Ryhmähaastattelusta saatua konsultaatiota hyödynnettiin aivoriihessä yhteiskehittämistilaisuudessa, johon osallistui Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston henkilökuntaa.

Aivoriihimenetelmän avulla ideoitiin perehdytyskansiota ja sen tuloksena muodostui kolme pääkohtaa: 1. päihdetestausasiat, 2. valvontalaitesennusasiat, 3. lainsäädäntö, voimankäyttö, turvallisuus, konkreettinen toiminta ja kohtaaminen valvontakäynneillä. Perehdytyskansion materiaali koostettiin näiden tuloksien pohjalta. Loput materiaalista koostettiin viittaamalla ulkopuolisiin lähteisiin ja julkaisuihin, joita hyödyntämällä perehdytyskansio sai vielä hieman lisää sisältöä.

Perehdytyskansion valmistumisen jälkeen se lähetettiin vielä sähköpostilla kaikille Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöille, joilta kerättiin palautetta ja arviota padlet-alustalle laaditun SWOT-analyysin avulla. Perehdytyskansio on palautteen mukaan johdonmukainen ja kattava. Siinä on kuvattu selkeästi konkreettiset työtehtävät, kuva- ja videomateriaalia hyödyntäen. Palautteen perusteella kansion perehdytys suunnitelmaa muokattiin hieman ja kansioon lisättiin kuvaus valvotusta koevapaudesta ja valvontarangaistuksesta. Perehdytyskansion materiaalia testattiin uudella

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

työntekijällä, jolta saatu palaute oli hyvää. Kansio luovutettiin toimeksiantajan käyttöön.

Asiasanat: tukipartio, perehdytyskansio, Rikosseuraamuslaitos, kehittämistyö

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Juho Poutiainen
Thesis title	Orientation folder for the Mikkeli supervision patrol
Commissioned by	Mikkeli Community Sanctions Office
Time	June 2022
Pages	59 pages, 45 pages of appendices
Supervisor	Maija Vihervirta

ABSTRACT

The aim of this functional thesis was to clarify and harmonize work guidance, i.e. to familiarize the supervision patrol with concrete work tasks. The purpose was to produce a comprehensive orientation folder, which can be used in the future to orient new employees and trainees in the field of social work and criminal sanctions work. The thesis was carried out as a functional thesis, in accordance with the steps of product development. The staff of the Mikkeli Community Sanctions Office participated in the implementation of the work. The theoretical framework of the thesis contains information about the Criminal Sanctions Agency, supervised probationary freedom, monitoring sentences, supervision of substance abuse, use of force, child and family work guidelines, as well as orientation and job guidance.

The research method was a group theme interview. With the help of research questions, experiences were gathered about what kind of an orientation folder would support job guidance, i.e. orientation to specific work tasks in the supervision patrol. Sub-question was used to gather experiences of what kind of topics the current orientation folder at the Community Sanctioning Office contains for work guidance in the supervision patrol, which could be used in the supervision patrol's orientation folder. In addition, it was clarified, what key issues the supervision patrol's orientation folder should contain for specific work tasks. The consultation obtained from the group interview was utilized in a brainstorming session with the staff of the Mikkeli Community Sanctions Office.

The brainstorming method was used to come up with an orientation folder and it resulted in three main points: 1. substance abuse testing issues, 2. electronic monitoring device installation issues, 3. legislation, use of force, safety, concrete operation and encounters during monitoring visits. The material of the orientation folder was collected based on these results. The rest of the material was compiled with reference to external sources and publications, which were utilized to give the orientation folder even more content.

After the orientation folder was completed, it was sent by e-mail to all employees of the Mikkeli Community Sanctions Office, from whom feedback and assessments were collected using a SWOT analysis prepared for the padlet platform. According to the feedback, the orientation folder is consistent and comprehensive, with a clear description of the concrete work tasks, utilizing image and video material. Based on the feedback, the orientation plan of the folder was slightly modified and descriptions of supervised probationary freedom and monitoring sentences were added to the folder. The material in

the orientation folder was tested with a new employee who gave good feedback. The folder was handed over to the commissioner.

Keywords: supervision patrol, orientation folder, Criminal Sanctions Agency, development work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	8
2	KEHITTÄMISTYÖN KOHDERYHMÄ JA TYÖELÄMÄKUMPPANI	9
3	TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	10
3.1	Rikosseuraamuslaitos	10
3.1.1	Yhdyskuntaseuraamukset.....	12
3.1.2	Valvottu koevapaus	14
3.1.3	Tutkinta-aresti & tehostettu matkustuskielto.....	15
3.1.4	Päihteettömyys & päihteettömyyden valvonta.....	16
3.1.5	Voimakeinojen käyttö & voimankäyttövälineet	17
3.1.6	Lapsi- ja perhetyön linjaukset.....	17
3.2	Perehdytys ja työnopastus	20
3.2.1	Perehdyttämisen taustalla oleva lainsäädäntö	22
3.2.2	Suunnitelmallinen perehdyttäminen.....	22
3.2.3	Perehdyttämisen seuranta, tavoitteet ja palaute	23
3.2.4	Onnistuneen perehdytyksen avaimet.....	25
3.3	Aikaisempia tutkimuksia	26
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	27
5	TYÖN TOTEUTUS.....	28
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	28
5.2	Tuotekehityksen työvaiheet.....	29
5.2.1	Käynnistäminen ja luonnostelu	29
5.2.2	Kehittäminen ja viimeistely	31
5.3	Ryhmäteemahaastattelu.....	32
5.4	Aivoriihi sisältöjen yhteisideoinnissa	43
5.5	Perehdytyskansion arviointi SWOT-analyysillä ja käytäntöön juurruttaminen.....	47
5.6	Tutkimuseettiset kysymykset.....	52
6	POHDINTA.....	54

LÄHTEET	60
---------------	----

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustiedote

Liite 2. Ryhmäteemahaastattelurunko

Liite 3. Suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta

Liite 4. Perehdytyskansio

1 JOHDANTO

Valvotun koevapauden taustalla on tavoite asteittaisesta vapautumisesta, jonka avulla pyritään edistämään vapautuvien vankien paluuta yhteiskuntaan. Valvotussa koevapaudessa yhdistyvät kuntouttavat ja humanistiset näkökulmat, rankaiseminen sekä managerialistiselle ajattelulle tyypillinen tehokas riskien hallinta ja keinojen ja päämäärien yksiselitteisyys. Valvotun koevapauden avulla tavoitellaan myös taloudellisia säästöjä ja vankiluvun vähentämistä, mutta toisaalta sen ajatuksena on myös pyrkimys uusintarikollisuuden vähentämiseen, suunnitelmallisen ja ennustettavan rangaistusten täytäntöön panoon ja yhteiskuntaan integroitumiseen sekä vapautumiseen. (Rantanen & Lindqvist 2018, 4.)

Tukipartiotyö palvelee hyvin rikosseuraamuslaitoksen strategiaa ja visiota, jossa yhdistyy rikoksettomaan elämään valmentaminen sekä avoimempi ja vaikuttavampi rangaistusten täytäntöönpano. Tämän vuoksi opinnäytetyön aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Valvottua koevapautta suorittavien valvonta on tukipartion keskeisin työtehtävä ja Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on lisätä valvotun koevapauden käyttöä. Tämän lisäksi tukipartion työhön kuuluu monia muita, tukeen ja kontrolliin liittyviä tehtäviä, jonka vuoksi uuden työntekijän, opiskelijan tai harjoittelijan huolellinen perehdyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Työskentelyllä edistetään vapautuvan vangin kuntoutumista, yhteiskuntaan integroitumista, rikoksetonta elämää sekä yhteiskunnan turvallisuutta.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden ja sosiaali- ja rikosseuraamusalan harjoittelijoiden perehdyttämisessä. Tavoitteena oli selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä ja luoda informatiivinen perehdytyskansio. Selkeä, järjestelmällinen ja oikeat asiakokonaisuudet sisältävä perehdytyskansio helpottaa uuden työntekijän tai opiskelijan perehdyttämistä sekä perehdyttäjän työskentelyä. Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyinen perehdytyskansio sekä perehdytystä tukevat ohjeistukset ja materiaalit ovat useiden vuosien takaa, jolloin Mikkelin

yhdyskuntaseuraamustoimistolla ei vielä ollut omaa tukipartiota. Hyvä perehdytys helpottaa parhaimmillaan omatoimiseen työskentelyyn siirtymistä, parantaa strategiaan, arvoihin, toimintatapoihin, käytänteisiin sekä tavoitteisiin perehtymistä ja keventää perehdyttäjän sekä uuden työntekijän kuormitusta.

Opinnäytetyön idea syntyi marraskuussa 2020. Työskentelen vakituisessa tukipartion ohjaajan virassa Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimistossa, jonka kautta olen kiinnostunut yhdyskuntaseuraamus- ja rikosseuraamusalan työstä ja siihen liittyvistä käytänteistä. Tutkin sosiaalialan opinnäytetöitä, joiden joukosta nousi esille useita perehdytyskansioon liittyviä aihekokonaisuuksia. Tämän pohjalta kiinnostuin Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansion nykytilasta. Selasin kansion läpi ja havaitsin, että kansio kaipaisi uuden, päivitetyn tiedon kokoamista. Otin idean puheeksi yksikön johtajan ja apulaisjohtajan kanssa, jotka antoivat idean toteuttamiselle tukensa. Aloitin opinnäytetyön ideointi- ja suunnittelukurssin helmikuussa 2021, jolloin rajasimme ja tarkensimme perehdytyskansion aihetta oman esimieheni kanssa. Tulimme siihen tulokseen, että koska tukipartiota koskevaa perehdytysmateriaalia ei juurikaan ole, olisi järkevää rakentaa perehdytyskansio suoraan tukipartion tarpeisiin. Nykyisen, yhdyskuntaseuraamustyötä koskevan perehdytyskansion päivittäminen onnistuu helposti työyhteisön voimin, jonka vuoksi sen päivitys ja kehittäminen on rajattu tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Työelämäkumppanina toimi Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto ja sen rooli työn tutkimuksellisessa osuudessa, yhteiskehittämisessä sekä perehdytyskansion toteuttamisessa oli keskeisessä asemassa. Työyhteisöltä saatu konsultaatio ja yhteisideointi auttoi paitsi kansion sisältöjen määrittämisessä, mutta myös arkisten työtehtävien tarkemmassa kuvaamisessa.

2 KEHITTÄMISTYÖN KOHDERYHMÄ JA TYÖELÄMÄKUMPPANI

Opinnäytetyöhön osallistuivat opinnäytetyön laatijan ja toimeksiantajan edustajan lisäksi Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät. Yhteiskehittäminen jakautui kolmeen portaaseen, joissa kerättiin kokemuksia, ideoita ja palautetta ryhmäteemahaastattelun, aivoriihen sekä SWOT-analyysin avulla.

Mikkelin keskustassa sijaitseva yhdyskuntaseuraamustoimisto kuuluu Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen. Toiminta-alueellaan Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto vastaa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta sekä viranomaisten kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja sen kehittämisestä (Rikosseuraamuslaitos 2020a). Toimistossa työskentelee viiden rikosseuraamustyöntekijän ja kahden tukipartio-ohjaajan lisäksi apulaisjohtaja ja johtaja, joka toimii samalla yhdistelmäjohtajana Sulkavan vankilassa.

Toiminnallisen opinnäytetyön pääkohderyhmänä on Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdyttämistä toteuttavat virkamiehet, uudet työntekijät sekä sosiaalialan opiskelijat ja harjoittelijat. Lopullisesta ja valmiista työstä voivat hyötyä myös muiden yhdyskuntaseuraamustoimistojen tukipartiot, sillä perustyötä ohjaa lait, asetukset ja ohjeistukset. Kasattua materiaalia voi hyödyntää esimerkiksi myös yhdyskuntaseuraamus- ja tukipartiotyötä opiskelevien oppilaiden opetuksessa.

Perehdytysmateriaalista voivat hyötyä erityisesti myös sähköisen valvonnan parissa työskentelevät virkamiehet. Vankiloissa työskentelee virkamiehiä, jotka eivät ole välttämättä viikoittain tekemisissä valvontalaitteisiin liittyvien asioiden kanssa. Perehdytysohjeet voivat toimia näin ollen parhaimmillaan myös päivittäisen työskentelyn tukena.

3 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa avaan opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Keskeisiä asioita opinnäytetyön ymmärtämisen kannalta ovat kuvaukset rikosseuraamuslaitoksesta, valvotusta koevapaudesta, valvontarangaistuksesta, tutkinta-arestista, tehostetusta matkustuskiellosta, päihitteettömyyden valvonnasta, voimakeinojen käytöstä, lapsi- ja perhetyön linjauksista sekä perehdytyksestä ja työnopastuksesta.

3.1 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos on vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen, joka toimii oikeusministeriön alaisuudessa. Rikosseuraamuslaitoksen päämääränä on omalta osaltaan lisätä

yhteiskunnan turvallisuutta ja ehkäistä uusintarikollisuutta.

(Rikosseuraamuslaitos 2020b.)

Rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano on

Rikosseuraamuslaitoksen toimijoiden yhteinen perustehtävä.

Rikosseuraamustyöntekijät ja laitoksen muut virkamiehet huolehtivat tässä tehtävässä rangaistusten turvallisesta ja lainmukaisesta täytäntöönpanosta.

(Rikosseuraamuslaitos 2020b.)

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on huolehtia ensisijaisesti siitä, että tuomioistuinten määräämät rangaistukset laitetaan täytäntöön vankiloissa ja yhdyskuntaseuraamuksina turvallisesti ja lainmukaisesti. Laitos huolehtii myös rikoksesta tuomitun tai siitä epäillyn tutkintavangin pitämisestä vangittuna.

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön alaisuudessa ja toteuttaa ministeriön linjaamaa kriminaalipoliitikkaa. Laitoksen erityisenä tavoitteena on parantaa yhteiskunnan turvallisuutta vähentämällä tuomittujen riskiä uusintarikollisuuteen. (Rikosseuraamuslaitos 2017, 3.)

Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävänä on tutkintavankeuden

toimeenpanosta sekä vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta vastaaminen. Rikosseuraamuslaitoksen visiona on

vaikuttavan, luotettavan ja merkityksellisen työn tekeminen yhteiskunnan turvallisuuden hyväksi. Rikosseuraamuslaitoksen työtä ohjaavat arvot, joita

ovat oikeudenmukaisuus, ihmisarvon kunnioittaminen, turvallisuus sekä usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa. (Rikosseuraamuslaitos 2012, 5–

6.)

Kuva 1. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kulmakivet (Rikosseuraamuslaitos 2020)

Kuvassa 1 on esitetty Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kulmakivet, jotka koostuvat visiosta, keskeisistä tavoitteista, perustehtävästä sekä arvoista.

Rikosseuraamuslaitos tavoittelee siirtymistä kohti avoimempaa rangaistusten täytäntöönpanoa. Käytännössä tämä tarkoittaa yhdyskuntaseuraamusten ja avolaitosten käytön lisäämistä. Vapauttamisyksiköiden perustaminen sekä valvotun koevapauden käyttö edistävät myös avoimempaa täytäntöönpanoa. Hallittu, vaiheittainen vapauttaminen on yksi perusajatuksista vankeuslain osalta. Tämän lisäksi yhteiskunnan turvallisuusnäkökulma puoltaa vapauttamista valvotun koevapauden ja avolaitosten kautta. (Rikosseuraamuslaitos 2017, 5.)

3.1.1 Yhdyskuntaseuraamukset

Yhdyskuntaseuraamustoimistoissa toimeenpannaan tuomioistuinten tuomitsemat yhdyskuntaseuraamukset. Yhdyskuntaseuraamuksiin lukeutuvat yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdollinen vankeus, jota tehostamaan on tuomittu valvonta sekä nuorisorangaistus.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen toimeenpanoon kuuluu myös vankilasta

vapautuneiden valvonta ja yhdistelmärangaistuksen valvonta-aika eli ehdonalaisen vapauden valvonta. (Rikosseuraamuslaitos 2020c.)

Yhdyskuntaseuraamukset voidaan jakaa Suomessa kolmeen eri ryhmään. Ehdottoman vankeuden sijasta tuomittavat yhdyskuntaseuraamukset muodostavat ensimmäisen ryhmän. Näitä ovat valvontarangaistus ja yhdyskuntapalvelu, joista ankarampi on rangaistus rangaistushierarkian mukaan valvontarangaistus. Nuorille kohdistetut seuraamukset muodostavat toisen ryhmän. Näitä seuraamuksia ovat nuorisorangaistus ja nuorten ehdollisen vankeuden valvonta. Nuorten ehdollinen valvonta on nuorisorangaistusta lievempi seuraamus, mutta puolestaan käyttöalaltaan nuorisorangaistus on suppeampi. Nuorisorangaistus tulee kyseeseen vain silloin, rikos on tapahtunut alle 18-vuotiaana. Ehdottoman vankeuden loppuajkaan ajoittuvat yhdyskuntaseuraamukset muodostavat kolmannen yhdyskuntaseuraamusryhmän. Näitä ovat Suomessa valvottu koevapaus ja ehdonalaisen vapauden valvonta. Jos valvottu koevapaus tulee kyseeseen, käytetään sitä ennen ehdonalaista vapautumista. Säännönmukaisen ajan vankilassa suorittanut ja sieltä vapautunut henkilö on tämän jälkeen ehdonalaisen vapauden valvonnassa. (Hartoneva ym. 2015, 15.)

Valvontarangaistus on enintään kuuden kuukauden mittaisen ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava yhdyskuntaseuraamus. Valvontarangaistus on seuraamuksena aina toissijainen, johon voidaan tuomita vain niissä tilanteissa, kun yhdyskuntapalvelun tuomitsemiselle on este. Valvontarangaistuksen yhtenä keskeisenä sisältönä on asunnossa pysyminen tiettyinä kellonaikoina, jota voidaan valvoa teknisen valvonnan avulla. Tämän lisäksi myös valvontakäynnit tuomitun toimintavelvoitepaikalla ja asunnossa ovat tärkeä osa valvontaa. Valvontarangaistus edellyttää tuomitulta myös toimintavelvoitetta, jonka viikoittainen enimmäisaika on 40 tuntia ja vähimmäisaika 10 tuntia. (Hartoneva ym. 2015, 64–69.)

Valvontarangaistusta voidaan pitää perusteltuna monestakin eri syystä. Rangaistusmuoto lisää rikosentekijän sosiaalisia valmiuksia ja mahdollistaa sosiaalisten suhteiden ylläpidon sekä sisällyttää rikosentekijän myös muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan, kuten opintoihin tai työhön. Jos tuomittu pystyy jatkamaan työsuhteessaan, ei valvontarangaistus huononna tuomitun

taloudellista tilannetta samassa mittakaavassa kuin ehdoton vankeusrangaistus ja rikoksentekijä pysyy myös veronmaksajana. (Haapanen, 2012, 26.)

Tuomitun asumisolot, rikoksen laatu tai aiemmat valvontarangaistukset voivat olla este valvontarangaistuksen käyttöönotolle. Tuomittu ei voi suorittaa rangaistusta kotonaan, mikäli tuomio on tullut puolisoon kohdistuneesta väkivallasta. Rangaistusta ei voi myöskään toteuttaa, jos asiakkaalla ei ole mahdollisuutta maksaa esim. sähkölaskuaan, sillä kotiin asennettavat valvontalaitteet vaativat sähköt toimiakseen. Rangaistuksen suorittaminen edellyttää päihteettömyyttä, jota tukipartio valvoo tekemällä näytteidenottoja ja tarkastuskäyntejä. (Haapanen, 2012, 28.)

Tukipartioita työskentelee jokaisella rikosseuraamusalueella. Tukipartiotyötä suorittava ohjaaja valvoo ja tukee rangaistustaan vapaudessa suorittavia rikosseuraamusasiakkaita. Tukipartioiden päämääränä on pyrkiä tuen ja valvonnan avulla ylläpitämään tai lisäämään rikosseuraamusasiakkaiden valmiuksia rikoksettomaan elämään. Valvottavaa tuetaan rangaistuksen loppuun suorittamiseksi ja varmistetaan, että hän on päihteettömänä oikeaan aikaan oikeassa paikassa. (Rikosseuraamuslaitos 2020d.)

3.1.2 Valvottu koevapaus

Valvottu koevapaus tuli käyttöön vuonna 2006 uutena, hallitun ja asteittaisen vankilasta vapautumisen vaiheena. Koevapaus sisältää sekä valvontaa että tukea ja sen tarkoituksena on edistää ja ylläpitää vangin yhteiskuntaan sijoittumisen valmiuksia. Koevapautta suorittavaa vankia voidaan valvoa erilaisilla sähköisen valvonnan muodoilla. Valvonta pystytään toteuttamaan koevapautteen sijoitetun haltuunsa annettavilla, asuntoon asetettavilla tai hänen yllensä nilkkaan, ranteeseen taikka vyötärölle asennettavilla teknisillä valvontalaitteilla tai näiden erilaisilla yhdistelmillä. Koevapaus sisältää myös valvottuun koevapautteen sijoitetulta toimintavelvollisuutta, joka voi olla esimerkiksi opiskelua, työssäkäyntiä, valvontatapaamisia ja kuntoutusta. (Hartoneva ym. 2015, 386–398.)

Sähköistä valvontaa käyttävät viranomaiset kertovat, että laitteiden tarkoitus on tarjota vaihtoehto vangitsemiselle ja auttaa heitä pysymään yhteiskunnan jäsenenä, vankilassa olemisen sijasta (Glaser 2021).

Sähköinen valvonta on yksi keskeinen osa valvottua koevapautta. Valvotun koevapauden valvonta pitää sisällään GPS-paikannuksen lisäksi myös päihdetestausta, vankilakäyntejä ja valvontasoittoja sekä tukipartion tekemiä valvontakäyntejä vangin työpaikalla, kotona tms. viikko-ohjelmaan kirjatussa paikassa. Tukipartion ohjaajat ovat rikosseuraamuslaitoksen virkamiehiä, jotka valvovat ja tukevat rangaistustaan vapaudessa suorittavia rikosseuraamusasiakkaita. Tukipartioiden tavoitteena on ylläpitää tai lisätä rikosseuraamusasiakkaiden valmiuksia rikoksettoman elämän elämiseen. (Rantanen ym. 2018, 17–18.)

Rantanen ym. (2018, 18) toteavat, että toimintavelvollisuus voi olla valvotussa koevapaudessa opiskelua, työtä, kuntoutusta tai muuta sosiaalisia valmiuksia ja toimintakykyä edistävää ja ylläpitävää toimintaa, jota voidaan valvoa luotettavasti.

3.1.3 Tutkinta-aresti & tehostettu matkustuskielto

Vangitsemisen ja vangittuna pitämisen sijasta tuomittu voidaan 12 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa määrätä tutkinta-arestiin, jos 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu matkustuskielto on riittämätön pakkokeino. Vapaana oleva vastaaja saadaan määrätä tutkinta-arestiin vain syyttäjän tai vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta. Tuomioistuimien saa omasta aloitteestaan määrätä vangitun tai vangittavaksi vaaditun vangitsemisen sijasta tutkinta-arestiin. (Pakkokeinolaki 22.7.2011/806.)

Jos tuomioistuin vangitsemisvaatimusta tai vangittuna pitämistä koskevaa asiaa käsitellessään katsoo, että matkustuskielto on riittämätön pakkokeino 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua vaaran torjumiseksi, tuomioistuin voi vangitsemisen sijasta määrätä tutkintavangin tai vangittavaksi vaaditun 2 luvun 12 d §:ssä tarkoitettulla tavalla teknisin välinein valvottuun tehostettuun matkustuskieltoon (Pakkokeinolaki 1 a. § mom. 1).

Poliisin keinovalikoima kasvoi vuoden 2019 alussa kahdella uudella pakkokeinolla. Vangitsemisen sijasta voidaan käyttää tutkinta-arestia tai tehostettua matkustuskieltoa. Uudet paikkokeinot velvoittavat tuomittua tai rikoksesta epäiltyä pysymään tietyn alueen sisällä, vaikkapa kotona tai muussa asumiseen soveltuvassa paikassa, kuten hoitolaitoksessa tai asuntolassa. Valvonta toteutetaan yleensä sähköisen nilkkapannan avulla. Käytännössä näiden osalta puhutaan samasta asiasta prosessin eri vaiheissa. Tehostettu matkustuskielto voidaan määrätä syytetyille tai rikoksesta epäillyille. Tutkinta-aresti puolestaan vangille, joka odottaa tuomion toimeenpanoa. Rikosseuraamuslaitos vastaa sähköisen valvonnan teknisestä toteuttamisesta. (Mattinen & Jansson 2019.)

3.1.4 Päihteettömyys & päihteettömyyden valvonta

Koevapauteen sijoitettu ei saa valvotun koevapauden aikana käyttää alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta eikä rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettua dopingainetta eikä olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen (Laki valvotusta koevapaudesta 18. § mom. 1).

Koevapauteen sijoitettu voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte 18 §:ssä tarkoitetun päihteettömyyden valvomiseksi (Laki valvotusta koevapaudesta 19. § mom. 1).

Valvontarangaistukseen tuomittu rikosseuraamusasiakas ei saa käyttää huumausaineita eikä alkoholia koko täytäntöönpanon aikana. Päihteiden käyttöä voidaan testata satunnaisesti sekä päihtymysepäilyn perusteella. Yhdyskuntaseuraamusten päihteettömyyden valvonnan säännöksissä on säädetty erikseen virtsa- ja sylkinäytteen ottamisesta. (Rikosseuraamuslaitos 2012, 23.)

Virtsanäytteen antamista täytyy valvoa aina, sillä valvojan tulee olla varma siitä, että virtsa on näytteenantajan omaa. Valvojalla tulee olla koulutus tehtävään ja hän on rikosseuraamuslaitoksen virkamies, joka on näytteenantajan kanssa samaa sukupuolta. Oleellisena seikkana päihdevalvonnan onnistumisen kannalta pidetään testin yllätyksellisyyttä sekä

sitä, että ennalta ei voi arvata kuka testiin tulee joutumaan.

(Rikosseuraamuslaitos 2012, 23.)

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan (2012, 6) rikosseuraamusalalla kohdataan paljon päihdeongelmaisia ihmisiä, sillä suurin osa rikoksista tehdään päihtyneenä. Päihdetyöhön osallistuu koko rikosseuraamusalan henkilöstö, sillä se on keskeinen osa perustyötä. Tehokas päihdekontrolli tukee päihteettömyyttä ja rakentaa edellytykset vaikuttavalle ja turvalliselle toiminnalle rangaistuksen täytäntöönpanon aikana.

3.1.5 Voimakeinojen käyttö & voimankäyttövälineet

Voimakeinojen käytön tarkoituksena on tarvittaessa turvata varsinaisen virkatehtävän suorittaminen. Ensisijaisena tavoitteena on kuitenkin toimia niin, että tilanteen kehittyminen voimankäyttötilanteeksi pystyttäisiin ennalta ehkäisemään. (Voimakeinojen käyttäminen sekä turvaamistoimenpiteiden käytön, voimakeinojen sekä voimankäyttövälineiden käytön koulutus 29.10.2018/9/004.)

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on valvotun koevapauden valvontaan liittyvää virkatehtävää suorittaessaan oikeus käyttää voimakeinoja henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tai muun henkilön terveyttä uhkaavan teon tai tapahtuman torjumiseksi, valvottuun koevapauteen sijoitetun kiinni ottamiseksi, vankilaan toimittamiseksi, valvonta- ja tarkastustehtävän suorittamiseksi sekä valvontalaitteiden pois ottamiseksi (Laki valvotusta koevapaudesta 31. § mom. 1).

Voimankäyttövälineinä käytetään Rikosseuraamuslaitoksen tähän tarkoitukseen varaamia välineitä, joita ovat käsiraudat, henkilön sitomiseen tarkoitettu muovinen side, teleskooppipatukka ja kaasusumutin (Valtioneuvoston asetus valvotusta koevapaudesta 19.12.2013/1076).

3.1.6 Lapsi- ja perhetyön linjaukset

Koevapauteen sijoittamisen edellytyksenä on lisäksi, että vangin kanssa samassa asunnossa asuvat täysi-ikäiset henkilöt ovat omasta vakaasta tahdostaan suostuneet koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa.

Suostumus annetaan kirjallisena. Vangin kanssa samassa asunnossa asuvan alle 18-vuotiaan mielipide valvotun koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa on selvitettävä. Alaikäistä on kuultava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa noudattaen lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ää. Valvotun koevapauden täytäntöönpanoon asunnossa ei saa ryhtyä, jos alaikäinen perustellusta syystä vastustaa täytäntöönpanoa ja hän on ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kypsä arvioimaan asiaa. (Laki valvotusta koevapaudesta 3. § mom. 8.)

Niin sosiaalihuolto-, lastensuojelu ja vankeuslaki, laki yhdyskuntaseuraamuksista kuin kansainväliset suositukset ja sopimukset edellyttävät, että rikosseuraamusalalla tulee kiinnittää huomiota aiempaa enemmän lapsen oikeuksiin ja etuun. Rikosseuraamuslaitoksen strategiasta selviää, että rangaistukseen tuomitun yhteydenpitoa sosiaalisiin verkostoihin, yhteiskunnan palveluverkoston, perheeseen ja lapsiin tuetaan. (Puolakka ym. 2019, 9.)

Rikosseuraamusalalla lapsen etu tulee asettaa etusijalle, kun tehdään lapsia koskevia ratkaisuja ja päätöksiä. Käytännössä lapsen edun turvaaminen tarkoittaa sitä, että perheen kanssa työskentelevällä ammattihenkilöllä on vastuu huolehtia lapsen oikeuksien toteutumisesta niin lastensuojelulain kuin sosiaalihuoltolain sekä lain lapsen oikeuksista mukaisesti. Kun tehdään päätöksiä, joissa lasta on kuultava lain mukaan (esim. valvontarangaistuksen ja valvotun koevapauden edellytysten selvittäminen), on lapsen mielipide otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. (Puolakka ym. 2019, 10.)

Lapsen oikeuksien sopimus on hyväksytty 20.11.1989 YK:n yleiskokouksessa. Lapsen edun asettaminen ensisijalle on yksi sopimuksen tärkeimmistä periaatteista. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklassa kerrotaan, että kaikissa yksityisen tai julkisen sosiaalihuollon, hallintoviranomaisten, tuomioistuinten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on lapsen etu otettava ensisijaisesti huomioon. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsen etua on arvioitava, kun tehdään esimerkiksi valvontarangaistus selvityksiä,

poistumislupapäätöksiä, valvomatonta tapaamista koskevia päätöksiä tai valvottuun koevapauteen sijoittamispäätöksiä. (Puolakka ym. 2019, 37.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklan mukaan lapselle, joka kykenee oman näkemyksensä muodostamiseen, tulee taata oikeus näkemyksensä ilmaisemiseen häntä koskevissa asioissa. Lapselle on tarjottava erityinen mahdollisuus kuulluksi tulemiseen häntä koskevissa hallinnollisissa ja oikeudellisissa toimissa. Tämä artikla koskee sekä valvottua koevapautta että valvontarangaistusta, joiden kohdalla samassa taloudessa asuvan lapsen mielipide tulee selvittää seuraamusta suorittavan mahdollisuudesta asua kotona seuraamuksen suorittamisen aikana. Kaikkien samassa taloudessa asuvien kanssa on tarpeellista keskustella molempia seuraamuksia suunniteltaessa. (Puolakka ym. 2019, 38.)

Lapsi- ja perhetyötä tehdään yhdyskuntaseuraamustoimistoissa alaikäisten asiakkaiden sekä perheellisten asiakkaiden kanssa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että valvottavan kanssa käydään perheeseen liittyviä keskusteluja. Lapsi- ja perhetyössä korostuu palveluohjaus. Tarvittavan tuen saamiseksi perhe ohjataan hakemaan kunnallisia palveluita. (Puolakka ym. 2019, 43.)

Lapsi- ja perhetyössä tukipartion rooli liittyy lapsen ja muun perheen kohtaamiseen, kun tukipartio käy esimerkiksi valvontarangaistusta suorittavan henkilön kotona valvontakäynneillä. Tukipartion tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli valvontarangaistukseen tuomittu vanhempi on esimerkiksi alaikäisten lasten kanssa kotona päihtyneenä. Tukipartiossa työskentelevillä tulee olla valmiudet yllättävien ja hankalien tilanteiden kohtaamiseen kotikäyntien yhteydessä. (Puolakka ym. 2019, 50–51.)

Valvottuun koevapauteen ja valvontarangaistukseen kuuluu myös perhetyötä. Tukipartion työntekijöillä on hyvä olla lapsiystävällisen kohtaamisen osaamista. Tukipartion suorittamalla kotikäynneillä voi tulla vastaan perheeseen liittyviä tilanteita, joihin tukipartion tulee reagoida ja tarjota keskusteluapua sekä tarpeen mukaan suorittaa palveluohjausta yhteiskunnan palveluihin. Tämän tyyppinen tilanne voisi olla esimerkiksi kriisi parisuhteessa. (Puolakka ym. 2019, 43.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen 19 ja 20 artiklan mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen on suojeltava lasta. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies saa tietoonsa työtehtävässään jotain sellaista, jonka hän arvioi vaarantavan lapsen turvallisuutta, tulee hänen tehdä lapsen asuinpaikkakunnan lastensuojeluviranomaiselle lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksen laatii se virkamies, joka on saanut työtehtävissään tietää jotain sellaista, jonka hän arvioi vaarantavan lapsen huolenpidon, hoidon tai turvallisuuden. Vuonna 2018 on laadittu ohjeistus lastensuojeluilmoituksen tekoon. (Puolakka ym. 2019, 39.)

Tukipartion tulee toiminnassaan ottaa huomion lapsen etu. Kotona suoritettavassa näytteenotossa tulee arvioida, onko tapahtuman näkeminen lapsen edun mukaista. (Puolakka ym. 2019, 43).

3.2 Perehdytys ja työnopastus

Perehdytyksen päämääränä on varmistaa, että työntekijä sopeutuu työyhteisöön ja oppii hallitsemaan työnsä. Jotta työntekijä pystyy suoriutumaan tehtävässään hyvin, tulee hänen sisäistää monia yhteisiä toimintatapoja ja uusia taitoja. Tämän lisäksi organisaatiossa tulee oppia työskentelemään tehokkaasti myös muiden kanssa. Perehdytys on myös uuden omaksumista ja oppimista sekä tiedon soveltamista. Toimiva perehdytys lisää uuden työntekijän ja organisaation välistä vuorovaikutusta, ja antaa tämän kautta tilaisuuden kysymysten ja vastausten esittämiseen. Kaikille perehdytysprosesseille yhdistävinä tekijöinä toimivat työturvallisuuslaissa määritellyt tehtävät sekä tavoite käynnistää uuden työntekijän oppimisprosessi. Jotta perehdytyksen eri osapuolet pystyvät työskentelemään tehokkaasti ja ymmärtämään toisiaan, täytyy heidän tutustua toisiinsa riittävästi. Tästä perehdytyksessä on loppujen lopuksi kyse. (Eklund 2018, 25–26.)

Työpaikalla tapahtuvaa alkuohjausta ja vastaanottoa kuvataan perehdyttämisenä. Perehdyttämisen ensisijainen tavoite on luoda ihmiselle tunne, että hän kuuluu ja on tärkeä osa uutta työyhteisöä. Työnopastuksella kuvataan puolestaan sen tyyppistä järjestelmällistä toimintaa, joka kohdistuu

työtehtävien hallintaan ja omaksumiseen. Työnopastuksen tavoite on työn sisältöjen hallinta, jonka avulla mahdollistuu itsenäinen työskentely. (Juuti 2002, Kupiaan & Peltolan 2009, 17–18 mukaan.)

Helsilän (2009, 48–49) mukaan työhön perehdyttäminen eli työnopastus koskee tulokkaiden ohella toki myös uusiin työtehtäviin siirtyviä henkilöitä. Silloin tärkeintä on riittävän opastuksen ja tuen takaaminen perehdytettävälle. Kyseessä on oppimistapahtuma, joka sisältää omia lainalaisuuksia. Tärkeintä on muistaa, että opastus suunnitellaan huolellisesti. Henkilö tarvitsee kokeilua, opettelua ja toimintaa, jotta pystyisi saamaan kokemuksia ja oppia kokemuksista.

Kuva 2. Perehdyttäminen (Ahokas & Mäkeläinen 2013)

Kuvassa 2 havainnollistetaan perehdyttämisen ja työnopastuksen määritelmiä. Perehdyttäminen on tärkeää useasta eri syystä. Työntekijä oppii työtehtävänsä perehdytyksen avulla oikein ja nopeasti. Virheet vähentyvät ja niiden korjaamiseen menevä aika säästyy. Asialla on merkitystä, sillä monesti virheiden korjaamiseen menee useiden työntekijöiden työaika. Koko työyhteisö hyötyy siitä, että uusi työntekijä ei keskeytä toisten työtä moneen kertaan. Perehdytettävä tuntee tehtäviensä alkutaipaleella olonsa turvalliseksi, kun hän tietää saavansa perusteellisen opastuksen. Turvallisuuteen liittyvät riskit vähenevät, kun uudelle työntekijälle kerrotaan työpaikan vaaralliset kohteet. Perusteellisesti ja hyvin toteutettu perehdyttäminen vaikuttaa positiivisella tavalla perehdytettävän mielialaan ja sitouttaa hänet nopeammin työyhteisön ja yrityksen tulokselliseksi jäseneksi. (Joki 2021, 85.)

3.2.1 Perehdyttämisen taustalla oleva lainsäädäntö

Lait sisältävät on useita viittauksia ja suoria määräyksiä perehdyttämiseen. Painoarvoa on annettu erityisesti työntäjän vastuuseen uuden työntekijän työhön opastamisessa. Perehdyttämistä tarkastelevat etenkin työturvallisuuslaki, työsopimuslaki ja laki yhteistoiminnasta yrityksissä. (Kupias & Peltola 2009, 20.)

Työn vastaanottajan on erityisesti huolehdittava työntekijän perehdyttämisestä työhön ja työpaikan olosuhteisiin, työsuojelutoimenpiteisiin sekä tarvittaessa työsuojelun yhteistoimintaa ja tiedottamista sekä työterveyshuoltoa koskeviin järjestelyihin (Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738).

Työturvallisuuslaki velvoittaa työntekijän perehdyttämiseen. Laki luo perusteet ja yhteinen toiminta tarjoaa mahdollisuudet. Lain laatijan peruseriaatteista työturvallisuusajattelu kannattaa laajentaa koko työyhteisön asiaksi. (Santalahti & Mäkeläinen 2001, 18.)

Työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista (Työturvallisuuslaki 14. § mom. 2).

3.2.2 Suunnitelmallinen perehdyttäminen

Joki (2021, 86) toteaa, että perehdyttäminen täytyy aloittaa aina henkilön vastaanottamisella ja keskustelulla, jossa tavoitteena on perehdyttämisohjelman esittely ja keskinäinen tutustuminen. Keskustelussa on tärkeä käydä läpi perehdyttämisen vaihe ja aikataulu, jossa tulokkaalta odotetaan itsenäisiä tuloksia. Uudelle työntekijälle esitellään hänen toimenkuvansa ja kerrotaan, mikä hänen roolinsa on yrityksen strategian ja tavoitteiden toteutumisessa. Perehdytyksen voidaan kertoa etenevän esimerkiksi niin, että aluksi uusi työntekijä seuraa asiakaspalvelutilannetta vierestä, seuraavassa vaiheessa hän osallistuu tilanteeseen, mutta perehdyttäjä hoitaa yhä edelleen käytännön työn, sitten roolit vaihdetaan:

perehdyttävä hoitaa asiakaspalvelutilanteen edellyttämät tehtävät, ja perehdyttäjä seuraa työskentelyä vierestä. Tämän tyyppinen menettely luo turvallisuuden tunnetta perehdyttävälle, ja hän voi rauhassa keskittyä oppimaan, kuuntelemaan ja kyselemään tietäen, että siihen on varattu tarpeeksi aikaa.

Vastuu perehdyttämisen toteuttamisesta ja vastuuttamisesta on aina henkilöstöasiantuntijalla tai esimiehellä. Perehdyttäjinä toimivien taidot, tiedot, asenteet ja valmiudet tehtävän hoitamiseen on pohdittava etukäteen. Perehdyttäjän omalla mielenkiinnolla perehdytystä kohtaan on iso merkitys perehdyttämisen onnistumisen ja perehdyttävän tervetulleeksi kokemisen näkökulmasta. Perehdyttäjiksi on tärkeää valita henkilöitä, jotka ovat ammattitaitoisia ja tehtävään halukkaita. (Joki 2021, 88–89.)

Jotta perehdytysprosessin suunnitelmaan nousee alusta lähtien esille erilaisia näkökulmia, on tärkeää, että suunnittelusta vastaava taho osallistaa suunnitteluun tarpeeksi monta henkilöä. Yhdessä pystytään löytämään ne asiat, joista ollaan yhtä mieltä, kuten myös ne asiat, jotka nostavat esille erimielisyyksiä ja keskustelua. Päämääränä on koota yhteinen mielikuva siitä, mitä organisaatio haluaa tarjota uudelle työntekijälle. Lopulta perehdytyksen ideat tulisi saada vietyä myös käytäntöön perehdytysoppaan, -ohjelman tai suunnitelman muodossa. Suunnitelman tulee perustua lopullisessa muodossaan sille, mitä vaatimuksia ja tarpeita prosessille asetetaan. Tärkeintä suunnitelman lopulliselle versiolle on, että tiedetään, miksi käytetään juuri tätä mallia ja mihin tällä pyritään. Kun suunnitelma tukee käytännön työtä ja on perusteltu, se toimii parhaimmillaan perehdytysprosessin karttana tarjoten sekä työnantajan edustajalle että uudelle työntekijälle hyvät edellytykset saattaa perehdytysprosessi onnistuneesti loppuun. (Eklund 2018, 74–75.)

3.2.3 Perehdyttämisen seuranta, tavoitteet ja palaute

Eklundin (2018, 119–120) mukaan perehdytyksen seurannan avulla on tarkoitus varmistua siitä, että uuden työntekijän jatkuva kehittyminen ja asetettujen tavoitteiden mukainen eteneminen toteutuu. Ilman säännöllistä ja aktiivista seurantaa on mahdotonta pysyä ajan tasalla prosessin

etenemisestä. Tavoitteena on tuoda perehdyttäjän tietoon seurantaan hyödyntäen, minkälaista tukea työntekijä on vailla. Perehdytykselle määritellään usein organisaation yleisiä tavoitteita, mutta nämä antavat kuvan perehdytyksen laajoista, uusille työntekijöille merkityksellisistä tavoitteista. Perehdytystä on hyvä seurata vaihe vaiheelta ja laatia niihin liittyviä osatavoitteita. Niiden avulla toiminta ohjautuu tehokkaammin, kuin liian pitkän ajan tavoitteilla. Näin perehdytettävä saa onnistumisen kokemuksia useammin, mikä motivoi taas uusien tavoitteiden tavoittelemiseen.

Joki (2021, 93) linjaa, että perehdyttämisohjelman jokaisen osa-alueen osalta tulee pohtia etukäteen, kuka vastaa minkäkin kohdan toteutumisesta. Myös tiedon perillemenon varmistamiseksi asioihin on syytä palata useamman kerran ja varata aikaa kysymyksille ja niiden vastauksille.

Perehdytyksestä annetaan usein suullista palautetta, eikä niinkään seurata konkreettisia mittareita. Mittaristona voi toimia esimerkiksi kollegojen antama palaute tai vaikka asiakaspalaute. Edistymisen seurannan välineenä voi toimia myös perehdyttäjän arviointi perehdytyksen etenemisestä tai perehdytettävän itsearviointi. Mittareiden valinta linjaa sitä, mitkä asiat koetaan perehdytyksen osalta merkityksellisiksi. Seurannan kohteeksi voi valikoitua erilaisia aihealueita, kuten esimerkiksi onnistumisen kokemukset, vuorovaikutuksen toimivuus, työtehtävän sujuvuus tai palautteen laatu ja määrä. (Eklund 2018, 120.)

Eklundin (2018, 121–122) mukaan perehdytysuunnitelman tulee sisältää sen tyyppisiä käytäntöjä, jotka mahdollistavat pieniä pysähtymishetkiä arjen keskellä. Käytäntöjen tarkoituksena on selvittää, mitä on tapahtunut tähän mennessä ja minne tähdätään seuraavaksi. Seurantakäytäntöjen tulisi mahdollistaa esille tulevien haasteiden käsitleminen ja suunnitelman päivittäminen. Toimivat seurantakäytännöt mahdollistavat molemminpuolisen palautteen antamisen, perehdyttäjän riittävän läsnäolon ja mahdollisuuden räätälöidä perehdytystä yksilön tarpeet huomioiden.

3.2.4 Onnistuneen perehdytyksen avaimet

Perehdytyksen suunnittelijat, työyhteisö ja käytännön perehdyttäjät muodostavat perehdytyksestä vastaavan henkilöstön. Perehdytyksen laatu kumpuaa aina siitä lähtökohdasta, että johdossa ollaan sitoutuneita perehdytyksen kehittämiseen ja ymmärretään perehdytyksen merkitys. Organisaation on huolehdittava riittävästä resursseista ja perehdytyksen suunnittelusta. Suunnitelman resurssit tulee varmistaa koko perehdytyksen ajalle ja sen eri osioille tulee löytyä aikaa myös todellisuudessa. Perehdytys suunnitelman tulee olla realistinen myös aikataulutuksen osalta, ja jättää tietoisesti tilaa myös keskustelulle, kysymyksille, tiedon jäsentämiselle ja kertaamiselle. Tämän lisäksi organisaation tehtävänä on määrittää perehdytykselle selkeät odotukset ja tavoitteet, ja ilmaista nämä perehdytettävälle henkilölle. Organisaation tulee olla valmiina uuden työntekijän kohtaamiseen yksilönä. (Eklund 2018, 112–113.)

Perehdytysohjelma on hyvä antaa uudelle työntekijälle välittömästi, jolloin hän saa kokemuksen, että häntä on odotettu ja hänelle annetaan aikaa työtehtäviin liittyvien asioiden omaksumiseksi. Perehdytettävälle on mahdollistettava heti alussa pääsy kaikkeen siihen sähköiseen tietoon, jota hän tarvitsee perehtymiseensä. Hän tarvitsee opastusta, mistä tieto on löydettävissä, ja aikaa tuon tiedon hakemiseen ja siihen tutustumiseen. (Joki 2021, 93.)

Perehdyttämistilanne on vuorovaikutustilanne, joka on hyvin vaativa. Siinä siirretään organisaatiokulttuurin tapoja ja osaamista uudelle henkilölle. Tämä vaatii perehdyttäjältä hyvää ammattitaitoa ja taitoa tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa, jotka tulevat monesti täysin erilaisesta ympäristöstä tai suoraan koulun penkiltä. Tämän lisäksi on tärkeää, että perehdyttämisyjärjestelmä on kunnossa. Isommassa organisaatiossa perehdyttämiseen osallistuu useita kymmeniä ihmisiä. Kaikilla tähän perehdytyksen kokonaisuuteen osallistuvilla täytyy olla rakentava rooli ja kaikkien täytyy ymmärtää sen merkitys. Kaikkia tehtäviä varten täytyy olla testattu ja harkittu perehdyttämisyjärjestelmä, jossa edetään vaihe vaiheelta teoriasta ja yleisestä aina käytännön tekemiseen ja sen arviointiin.

Järjestelmärungon on oltava kirjallisessa muodossa, jotta sitä pystytään soveltamaan aina sen hetkisen tehtävän mukaisesti. (Moisalo 2010, 103.)

Esimiehen on seurattava perehdyttämistä tarkkaan. Esimies ottaa vastuun perehdyttämisen etenemisestä ja onnistumisesta. Kokonaisvastuu on aina esimiehellä, vaikka jotain asioita on delegoitu perehdyttäjälle. Kontaktin uuteen työntekijään pitää olla perehdyttämisen aikana päivittäinen, jotta luottamus ja luonnollinen yhteys pystyy muodostumaan. Perehdytettävälle on myös annettava aktiivinen osa. Hänet on kannustettava tekemään kysymyksiä ja ottamaan itse selvää. Perehdyttämisyjärjestelmä täytyy olla rakennettu niin, että perehdytettävällä pysyy aktiivinen rooli koko prosessin ajan. (Moisalo 2010, 104.)

3.3 Aikaisempia tutkimuksia

Opinnäytetyönä internetistä löytyi ainoastaan yksi työ, jossa on käsitelty perehdyttämistä yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Tästäkin työstä puuttui kokonaan tukipartion osuus yhdyskuntaseuraamustoimistossa.

Hämeen yhdyskuntaseuraamustoimistoon on tehty aiemmin yksi opinnäytetyö, jonka tuotoksena on syntynyt perehdytyskansio. Tuominen (2019, 6) kertoo opinnäytetyönsä johdannossa, että opinnäytetyön tavoite oli kehittää perehdyttämiskäytäntöjä Hämeen yhdyskuntaseuraamustoimistossa laatimalla toimistolle, selkeä, toimiva ja helppokäyttöinen sähköinen perehdytysopas. Opinnäytetyö on toiminnallinen ja siinä on keskitytty tarkastelemaan, havainnoimaan ja keräämään aineistoa uuden sähköisen perehdytysoppaan kasaamista varten. Opinnäytetyön päämääränä oli kasata perehdytysmateriaali, joka nopeuttaa ja helpottaa tulevaisuudessa uuden työntekijän perehdyttämistä ja palvelee myöhemmin myös työntekijää käsikirjana, jonka kautta tämä pystyy kertaamaan ohjeistuksia eri tilanteisiin.

Aineisto kerättiin havainnoimalla sekä haastattelemalla henkilökuntaa opinnäytetyön tilaajan toimipaikalla. Tämän lisäksi toteutettiin kehittämispalaveri, johon oli läsnä toimipaikkojen esimiehet. Aluksi minulle esitettiin toive perinteisestä, paperimuodossa olevasta perehdytyskansiosta, mutta neuvottelujen jälkeen päädyimme kuitenkin siihen, että oppaasta tulee

sähköinen versio. Tarkoitus oli kasata sähköinen versio, joka pitää sisällään linkkejä Rikosseuraamuslaitoksen koulutuksiin ja intranetin ohjeistuksiin. Oppaaseen on kasattu ensisijaisia ohjeita rikosseuraamustyöntekijälle ja linkkejä lisätietoja varten. Opas pitää sisällään paljon tietoa rikosseuraamustyöntekijän työnkuvasta ja sen takia materiaali sopisi pienen muokkaamisen jälkeen myös muihin yhdyskuntaseuraamustoimistoihin. (Tuominen 2019, 17–27.)

Tuomisen (2019) laatimassa perehdytysoppaassa ei ole kuvauksia tukipartion ohjaajien työnkuvasta ja työtehtävistä. Työskentelen itse tukipartion ohjaajana ja näen tärkeänä, että tukipartiotyön osio löytyy Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansioista. Kesälomasijaisuuksien aikana tukipartiossa voi olla uusi työntekijä, jolla ei ole aikaisempaa rikosseuraamusalan työkokemusta. Tämän vuoksi on tärkeää, että käytännön perehdyttämisen tukena on myös kirjallista materiaalia. Näen myös tärkeänä, että Mikkelin tukipartion perehdytyskansio on saatavana paitsi sähköisenä, mutta myös paperiversiona, joka palvelee mielestäni paremmin opiskelijoita. Palkattomassa työharjoittelussa olevat opiskelijat eivät ole virkasuhteessa, minkä takia heillä ei ole myöskään tunnuksia yksikön tietokoneisiin.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Tarkoituksena oli tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden sekä sosiaali- ja rikosseuraamusalan harjoittelijoiden perehdyttämisessä. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa hyödynnettiin ryhmäteemahaastattelusta saatua konsultaatiota. Kerätty konsultaatio vietiin aivoriiheen ja sen avulla toteutettiin yhteisideointia. Kokosin yhteisideoinnista saatujen tulosten pohjalta itse perehdytyskansion, jota arvioitiin lopuksi SWOT-analyysillä.

Valmiilla perehdytysmateriaalilla haettiin suunnitelmallisuutta itse perehdytykseen sekä perehdytystä tukevaa materiaalia, jota pystytään käyttämään monipuolisesti käytännön työtehtäviin perehtymisen tukena.

Työelämäkumppanina toiminut Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto toimi tiiviisti mukana opinnäytetyön eri vaiheissa.

5 TYÖN TOTEUTUS

Tässä kappaleessa kuvaan vaihe vaiheelta opinnäytetyön toteutuksen. Kappale sisältää toiminnallisen opinnäytetyön käsitteiden avaamista sekä tuotekehityksen mukaan edenneet työvaiheet. Tämän lisäksi avaan opinnäytetyössä käytettyä ryhmäteemahaastattelua, aivoriittä sekä SWOT-analyysillä kerättyä palautetta ja perehdytyskansion materiaalin testausta.

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö tähtää ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista, toiminnan järjeistämistä tai järjestämistä. Alasta riippuen se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käyttöön tarkoitettu ohjeistus, opastus tai ohje, kuten turvallisuusohjeistus, ympäristöohjelma tai perehdyttämisoapas. Kohderyhmä huomioon ottaen, toteutustapana voi olla kansio, opas, vihko, kirja, portfolio, cd-rom, kotisivut tai johonkin paikkaan toteutettu tapahtuma tai näyttely. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.)

Organisaatioissa ja yrityksissä parannetaan ja kehitetään tuotteita, toimintaa, palveluita ja prosesseja jatkuvasti. Kehittämistyö käynnistyy muutostarpeesta, jonka päämäärä on aina suunta parempaan. Jotta voidaan puhua kehittämistutkimuksesta on kehittämistyöhön sisällytettävä tutkimus sekä tutkimusprosessin ja tulosten raportointi. (Kananen 2015, 33.)

Vilkan & Airaksisen (2004, 70) mukaan selvitys kuuluu produktin toteutustapaan toiminnallisessa opinnäytetyössä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytetään yleisimmin selvitystä, kun halutaan toteuttaa tilaisuus tai tapahtuma asiakaslähtöisesti tai kohderyhmälähtöisesti. Syy selvityksen tekemiseen löytyy myös tuotteissa, joiden aihepiiristä on julkaistu vain vähän tietoa. Näissä julkaisematon tieto haetaan selvityksellä, yhdeltä tai useammalta asiantuntijalta esimerkiksi teemahaastattelun avulla.

5.2 Tuotekehityksen työvaiheet

Tuotekehityksellä tarkoitetaan toimintaa, jonka päämääränä on kehittää parannettu tai uusi tuote. Tuotekehityksen tarkoitus on täyttää asetetut tavoitteet niin hyvin kuin on taloudellisesti ja teknisesti tarkoituksenmukaista ja mahdollista. (Jokinen 2010, 9.)

5.2.1 Käynnistäminen ja luonnostelu

Joki (2010, 14–15) toteaa, että tuotekehitys voidaan pilkkoa neljään eri toimintavaiheeseen, joita ovat käynnistäminen, luonnostelu, kehittäminen ja viimeistely. Yrityksen menestyksen kannalta oikeiden tuotekehityshankkeiden käynnistäminen on hyvin oleellista. Myönteisessä tilanteessa käynnistämisen vaihe päättyy kehityspäätökseen. Tämän jälkeen siirrytään luonnosteluvaiheeseen, joka lähtee liikkeelle tehtävän analysoinnilla. Uudelle tuotteelle määritellään asetettavat tavoitteet ja vaatimukset. Luonnostelu jatkuu vaatimuslistan laatimisen jälkeen ratkaisumahdollisuuksien tutkimisella. Tästä seuraa yleistämisen vaihe, jossa yritetään selvittää myös tehtävän kokonaistoiminto ja olennaiset ongelmat. Kokonaistoiminto jaetaan seuraavassa vaiheessa osatoimintoihin ja niille etsitään ideointimenetelmien avulla ratkaisumahdollisuuksia. Tuloksena syntyy yksi tai useampi ratkaisuluonnos.

Tuotekehitysprosessi käynnistyy aina olemassa olevasta tuotekehitystarpeesta tai tekijästä, joka koetaan ajankohtaiseksi (Windahl & Välimaa 2012, 9).

Keskustelin opinnäytetyön ideoinnin aikana Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston apulaisjohtajan sekä johtajan kanssa ja olimme kaikki sitä mieltä, että perehdytyskansion laatiminen tukipartioon tarpeisiin palvelisi uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdyttämistä. Tukipartion työtehtävät eroavat merkittävästi toimiston muista työtehtävistä, jonka vuoksi suunnitelmallisen perehdytyksen tukena olisi hyvä olla materiaalia. Tässä kohtaa tukipartion työntekijöiden perehdytykseen ei ollut minkäänlaista kirjallista materiaalia.

Tuotekehityshankkeen punaisena lankana, ohjeena ja muistilistana toimii projektisuunnitelma. Alustavaa suunnitelmaa tarkennetaan ja päivitetään koko projektin ajan. (Windahl & Välimaa 2012, 22.)

Laadin opinnäytetyön suunnitelman huhtikuussa 2020. Keskustelin esimieheni kanssa opinnäytetyöstä ja sen tavoitteista yleisellä tasolla, jonka pohjalta laadin opinnäytetyön tavoitteen ja tarkoituksen. Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus haki muotoaan useaan eri otteeseen. Päädyin useiden eri pohdintojen jälkeen tämänhetkiseen linjaukseen. Tavoitteena on selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Tarkoituksena on tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden sekä sosiaali- ja rikosseuraamusalan harjoittelijoiden perehdyttämisessä. Opinnäytetyössä toteutin kolmiportaisen kehitysmallin, jossa yhdistin ryhmähaastattelun, aivoriihen ja SWOT-analyysin. Tämän kokonaisuuden avulla sain kerätty laaja-alaisesti konsultaatiota ja tietoa, jolla tavoittelin asiakaslähtöistä tukipartion perehdytyskansiota. Aiheesta on myöskin varsin vähän tietoa, joten konsultaatio oli mielestäni paikallaan. Kerättyä tietoa hyödynnettiin aivoriihessä, jossa jouduttiin tekemään varsin tiukkaa rajausta opinnäytetyön laajuutta silmällä pitäen.

Tuotekehitysprojektin aikataulutusta tehdään usein projektin valmistumispisteestä taaksepäin suunnitteleamalla. Valmistumispisteen määrittäminen on aina kiinni projektista ja sen tavoitteista. (Windahl & Välimaa 2012, 23.)

Tuotekehitysprosessin luonnosteluvaiheessa haetaan erilaisia vastauksia kehitettävän tuotteen ratkaisuksi. Tärkeimmät työmenetelmät ovat luonnosteluvaiheen osalta erilaiset ideointimenetelmät. (Jokinen 2010, 21.)

Ideointiin kannattaa ottaa mukaan mahdollisimman paljon erilaisia osajia. Ideoinnin avulla syntyy usein paljon erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja, joista on valittava paras ratkaisu. Parhaan idean valitseminen kannattaa toteuttaa ryhmätyönä, johon osallistuu myös päättäjätason työntekijöitä. Paras lopputulos löytyy kilpailevien ideakonseptien arvioinnista. Ideointia voi tukea

käyttämällä tuotekehitys- ja luovuusmenetelmiä, joita ovat esimerkiksi erilaiset aivoriihet, tuplatiimit ja tuumatalkoot. (Windahl & Välimaa 2012, 12.)

Alkuperäinen ajatukseni oli, että opinnäytetyö on valmis vuoden 2021 loppuun tai viimeistään keväällä 2022. Syksyllä 2021 työn tekeminen kuitenkin pysähtyi hetkeksi johtuen muista koulutehtävistä ja harjoittelusta, jotka veivät paljon aikaa opinnäytetyöltä. Sain toteutettua ideoinnin vasta helmikuussa 2022. Yhteisideoinnissa kehittyi paljon erilaisia ideoita, joista jokainen pääsi äänestämään omasta mielestään tärkeintä. Aloitin nopealla aikataululla perehdytyskansion kasaamisen. Itse perehdytyskansio ja opinnäytetyön raporttiosuus valmistuivat kevään 2022 aikana. Alkuperäinen aikataulu oli laadittu varsin tiukaksi. Tämän lisäksi opinnäytetyön iso työmäärä yllätti minut ja jouduin venyttämään aikataulua.

5.2.2 Kehittäminen ja viimeistely

Tuotteen toimivuus varmistetaan prototyypillä. Testeissä ilmenneet puutteet korjataan prototyyppiin ja tehdyt muutokset dokumentoidaan. (Windahl & Välimaa 2012, 27.)

Aivoriihen tuloksena muodostui seuraavat keskeiset kokonaisuudet, jotka koostuvat päihdetestausasioista, valvontalaitteenasennusasioista, lainsäädännöstä, voimankäytöstä, turvallisuudesta, konkreettisesta toiminnasta ja kohtaamisesta valvontakäynneillä. Perehdytyskansion materiaali koostettiin näiden tuloksien pohjalta. Otin paljon kuvia puhelimeilläni päihdetestaukseen ja valvontalaitteiden asennukseen liittyen. Muokkasin aiheisiin liittyvistä kuvista kuvakollaaseja PicCollage-ohjelmalla, jonka jälkeen avasin niitä vielä tekstin muodossa. Liitin kansioon myös valmistajan ohjeita päihdetestauksesta. Tämän lisäksi kuvasin työkaverini avustuksella videon puhalluskokeen ottamisesta, jonka liitin osaksi päihdetestaus osiota. Loput materiaalista koostettiin viittaamalla ulkopuolisiin lähteisiin ja julkaisuihin, joita hyödyntämällä perehdytyskansion sisältö muodostui hieman laajemmaksi, palvelen paremmin perehdyttämistä.

Kokoonpanoluonnoksen kasaaminen käynnistää tuotteen kehittelyn, valitun ratkaisuluonnoksen pohjalta. Kehitysvaihe päättyy, kun asetetut vaatimukset

täyttävä konstruktio saadaan valmiiksi ja sen tuloksena on kehittynyt konstruktioehdotus. Viimeistelyvaiheessa eli viimeisessä tuotekehitystapahtuman vaiheessa toteutetaan konstruktion viimeistely. Suoritettuna viimeistelyvaiheen jälkeen voidaan tehdä lopullinen ratkaisu tuotannon aloittamisesta. (Jokinen 2010, 14–17.)

Perehdytyskansiota arvioitiin padlet-alustalle laaditun SWOT-analyysin avulla sekä Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston viikkopalaverin yhteydessä. Perehdytyskansio on SWOT- analyysillä saadun palautteen mukaan johdonmukainen ja kattava, jossa on kuvattu selkeästi konkreettiset työtehtävät, kuva- ja videomateriaalia hyödyntäen. SWOT-analyysin avulla selvisi myös muutamia parannus- ja muutosehdotuksia, jotka korjasin ennen perehdytyskansion valmistumista.

Perehdytyskansio valmistui viimeisten korjausten ja täydennysten jälkeen huhtikuussa 2022. Lisäsin perehdytyskansioon kuvaukset valvotusta koevapaudesta ja valvontarangaistuksesta. Tämän lisäksi poistin perehdytys suunnitelman yleisistä asioista muutaman osion, joita ei pidetty saadun palautteen perusteella tarpeellisina, sillä nämä asiat löytyvät myös toimiston perehdytyskansioista ja perehdytys suunnitelmasta.

5.3 Ryhmäteemahaastattelu

Vilkan (2015, 125) mukaan tutkimusavusteisissa työelämän kehittämishankkeissa, joiden tavoitteena on yhteisten toimintatapojen, käsitteiden, kielen ja keskustelun luominen sekä ymmärtäminen, olisi mielekästä kokeilla tutkimusaineiston keräämisen keinona ryhmähaastattelua. Ryhmähaastattelun mukana voi käyttää aineiston keruun välineenä myös aivoriihtä, oppimiskahvilamenetelmää tai työpajaa, jos ryhmähaastattelun päämääränä on myös yhdessä oppiminen.

Yleisin syy selvityksen käyttämiseen toiminnallisissa opinnäytetöissä on, että halutaan toteuttaa tuote tai tapahtuma kohderyhmälähtöisesti, mutta kohderyhmä ei ole vielä tiedossa tai sen tarpeita ei tunneta. Selvityksen keinoin toteutettavaan aineiston keräämiseen ajaututaan usein myös sellaisessa tilanteessa, jossa aiheesta julkaistua tietoa löytyy vain vähän. On

myös tilanteita, joissa opinnäytetyönä tehdyn toiminnallisen työn viimeinen muoto voidaan varmistaa vain selvityksen avulla. (Vilkka & Airaksinen 2003, 57.)

Puolistrukturoituna teemahaastattelu on vapaampi muoto aineiston keräämiseen ja toiminnallisissa opinnäytetöissä se toimii silloin, kun päämääränä on tehdä konsultaatioita asiantuntijoille ja saada tietoa jostakin tietyistä teemasta (Vilkka & Airaksinen 2003, 63).

Haastateltavia valittaessa on pidettävä mielessä, mitä ollaan tutkimassa. Tutkimusongelmasta riippuen on mielekästä valita haastateltavat joko tutkittavaa asiaa tai teemaa koskevan asiantuntijuuden tai kokemuksen pohjalta. Tässä kohtaa tärkeä kriteeri on se, että haastateltavalla on omakohtaista kokemusta tutkittavasta asiasta. (Vilkka 2015, 125.)

Lähdemateriaaliin perehtymisen jälkeen päädyin siihen, että kehittämistyössäni käytetään ryhmähaastattelua sekä aivoriihi- ja yhteisideointia, jotta perehdytyskansiosta saadaan kohderyhmälähtöinen ja työn viimeinen muoto palvelisi sekä perehdyttäjää ja perehdytettävää. Valitsin ryhmähaastattelun konsultaation keräämiseen välineeksi, jotta kehittämistyön seuraavaa vaihetta varten saataisiin kerättyä alan ammattilaisten kokemuksia ideoinnin pohjaksi. Tämä mahdollisti myös työn jakamisen eri kehitysvaiheiden portaisiin, jolloin haastattelussa päästiin keskittymään puhtaasti konsultaatioon ja ideoinnissa itse ideointiin. Näkisin, että perehdytyskansion kasaaminen oli omanlainen oppimisprosessin kaikille siihen osallistuneille.

Kyselyn ja haastattelun idea on varsin yksinkertainen. Kun tarvitsemme tietoa siitä, miksi ihminen toimii niin kuin toimii tai mitä hän ajattelee, on asiaa järkevää kysyä häneltä itseltään. Haastattelussa on etuna joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus oikaista väärinkäsityksiä, toistaa kysymys, käydä keskustelua tiedonantajan kanssa ja selventää ilmausten sanamuotoa. Haastattelusta tekee joustavan myös se, että kysymykset voidaan esittää tutkijan tarpeelliseksi katsomassa järjestyksessä. Laadullisessa tutkimuksessa toteutettavaa haastattelua pystytään pitämään joustavana myös siksi, että siinä haastattelua ei mielletä tietokilpailuksi. Haastattelun päämääränä on

kerätä mahdollisimman paljon tietoa halutusta aiheesta. Tämän vuoksi on perusteltua luovuttaa aiheet tai haastattelukysymykset haastateltaville etukäteen hyvissä ajoin. Onnistuneen haastattelun kannalta suositellaan siis, että haastateltavat pystyisivät perehtymään teemoihin, kysymyksiin tai edes haastateltavaan aiheeseen etukäteen. Tämä toteutuu käytännössä, kun sovitaan haastatteluun tarvittavasta luvasta ja haastattelun ajankohdasta. Haastateltavalle on siis syytä kertoa, mitä aihetta haastattelu koskee, on myös eettisesti perusteltua. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84–86.)

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu on avoimuudessaan lähellä syvähaastattelua. Teemahaastattelu etenee etukäteen valittujen, tiettyjen teemojen ja niitä koskevien tarkempien kysymysten mukaisesti. Haastattelussa voidaan syventää ja tarkentaa kysymyksiä haastateltavien vastauksien perusteella, joka on teemahaastattelun etu. Laadullisen tutkimuksen perinteisiin liittyvä, mutta myös makukysymys on se, että pitääkö kysymykset esittää tietyssä järjestyksessä, pitääkö sanamuotojen olla jokaisen haastattelun osalta samanlaiset pitääkö kaikille haastateltaville esittää suunnitellut kysymykset ja niin edelleen. Teemahaastattelut vaihtelevat toteutuksiltaan strukturoidusti etenevästä haastattelusta aina avoin haastattelu tyyppiseen toteutukseen. Teemahaastattelulla pyritään saamaan merkityksellisiä vastauksia ongelmanasettelun ja tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimustehtävän mukaisesti, jonka vuoksi siinä ei voi kysellä ihan mitä tahansa. Etukäteen valitut teemat perustuvat periaatteessa tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn eli tutkimuksen viitekehykseen. Teemojen sisällään pitämien kysymysten suhde tutkimuksessa esitettyyn viitekehykseen vaihtelee kuitenkin teemahaastattelun avoimuudesta riippuen kokemusperäisten ja intuitiivisten havaintojen sallimisesta hyvin tiukasti vain etukäteen tiedossa olevissa kysymyksissä pitäytymiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88.)

Valitsin haastateltavat sen perusteella, että heillä kaikilla oli erityyppistä ja pituista työkokemusta rikosseuraamuslaitoksen työtehtävistä. Kaikkia haastateltavia yhdisti kuitenkin kokemus tukipartion työtehtävistä. Pyysin haastateltavia osallistumaan ryhmäteemahaastatteluun pari viikkoa ennen haastattelun toteutusta. Annoin tässä yhteydessä haastateltaville tutkimustiedotteen (Liite 1) ja kerroin opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta. Tämän lisäksi annoin ryhmäteemahaastattelurungon (Liite 2),

jotta haastateltavat pystyivät perehtymään haastattelun kysymyksiin etukäteen. Haastattelu eteni strukturoidusti kysymyksestä toiseen. Muutama haastateltava halusi pariin kertaan lisätä ja tarkentaa vastauksensa sisältöä, mikä sopi hyvin teemahaastattelun luonteeseen. Haastattelulla saatiin kerättyä paljon arvokasta tietoa tulevaa perehdytyskansiota ja sen sisältöjä varten.

Ryhmähaastattelun kaikissa muodoissa on joitain etuja verrattuna yksilöhaastatteluun. Sen avulla saadaan ennen kaikkea tietoa nopeasti, useammalta vastaajalta samaan aikaan. Ryhmädynamiikka ja etenkin valtahierarkia vaikuttavat osaltaan siihen, mitä ryhmässä sanotaan ja kuka puhuu. Ongelma syntyy usein silloin, kun yksi tai kaksi ryhmässä olevaa henkilöä alkavat dominoita. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.)

Ryhmähaastattelussa ei ilmennyt ryhmädynamiikkaan negatiivisesti vaikuttavia seikkoja. Haastateltavat kävivät keskustelua eri aiheista ja innostuivat kommentoimaan, täydentämään ja lisäämään toisen ryhmäläisen kommentoinnin jälkeen vielä omaa lausumaansa. Haastattelun aikana oli myös muutama hyväntahtoinen naurahdus, joka kuvastaa mielestäni hyvin ryhmädynamiikan olemusta.

Haastattelun tallentaminen on välttämätöntä jossain muodossa. Haastattelut voi nauhoittaa suoraan kannettavalle tietokoneelle mikrofonin avulla. Tallennustapaa valittaessa on myös mietittävä sitä, miten aineisto tullaan käsittelemään. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 75.)

Haastattelujen tallentaminen kuuluu teemahaastattelujen luonteeseen. Tallentamisen avulla haastattelu saadaan sujumaan ilman katkoja sekä nopeasti. Kommunikaatiotapahtumasta saadaan säilytetyksi tärkeitä seikkoja, kun haastattelu nauhoitetaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 92.)

Kerroin, että tallennan haastattelut tietokoneelleni ja huolehdin siitä, että aineisto on vain minun käytössäni ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tulen hävittämään haastatteluaineiston asiaan kuuluvalla tavalla. Pyysin vielä ennen haastattelun alkua haastateltavilta suostumuksen opinnäytetyöhön osallistumisesta (Liite 3). Nauhoitin haastattelut kannettavalle tietokoneelle,

jonka asetin neuvotteluhuoneen pöydälle, haastateltavien keskelle.

Haastattelu kesti kaiken kaikkiaan puoli tuntia.

Opinnäytetyön pääkysymys on:

-millainen perehdytyskansio tukee työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehtymistä ja perehdyttämistä?

Alakysymyksiä ovat:

-millaisia asiakokonaisuuksia yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyinen perehdytyskansio sisältää tukipartion työnopastuksen osalta, joita voisi hyödyntää tukipartion perehdytyskansiossa?

-mitä keskeisimpiä asiakokonaisuuksia tukipartion perehdytyskansion tulisi sisältää konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämisen kannalta?

Litteroinnilla tarkoitetaan erilaisten tallenteiden, kuten äänitteiden, videoiden ja kuvien, kirjalliseen muotoon kirjoittamista, jolloin niitä on mahdollista käsitellä joko manuaalisesti tai ohjelmallisesti erilaisten analysointimenetelmien avulla. Teemahaastattelusta saatava aineisto kirjoitetaan tekstimuotoon mahdollisimman sanatarkasti. Litterointi on hidas työvaihe, jonka vuoksi tutkija joutuu ratkaisemaan, mitä kaikkea hän litteroi. Vaikka tutkijan pitää tehdä valintoja jo tässä vaiheessa, tallenteet ovat kuitenkin jo olemassa, joten niihin pystyy palaamaan tarvittaessa myöhemmin. Litterointi pystytään toteuttamaan eri tarkkuudella. Melko karkea taso on usein riittävä, joka ottaa huomioon lauseen sisällön tiivistetyssä muodossa, jossa ei tuoda ilmi vastaajan koko ilmaisua. Lopullisessa raportissa voidaan käyttää myöhemmin sanatarkkaa kuvausta sitaattina. Teksti on muunnettu yleiskielisessä litteroinnissa kirjakiellelle poistaen murre- ja puhekielen ilmaisut. Litteroinnin tarkkuustasosta on syytä kertoa dokumentaatiossa se, mitä konventiota on hyödynnetty, ja esitellä haastateltavat sekä koodit, joita heistä on käytetty. (Kananen 2017, 134.)

Aloitin nauhoitteen purkamisen viikko haastattelun toteutuksen jälkeen.

Litteroin haastattelun sanatarkasti, jotta haastattelusta voisi tarvittaessa

hyödyntää siteerauksia opinnäytetyön raportoinnissa. Litterointi oli työlästä ja

siihen meni aikaa kaiken kaikkiaan noin kuusi tuntia. Litteroinnin jälkeen materiaalia oli kasassa kahdentoista A4-sivun verran.

Aineiston koodaus on yksi pelkistämisen keinoista. Koodaus tapahtuu litteroinnin jälkeen tiivistämällä teksti. Ennen analysointia litteroitu aineisto kuitenkin vaatii työstämisen muotoon, jossa analysointi on mahdollista. Tietojen yhdistäminen tapahtuu niin, että samaa kuvaavat asiat ja myös sellaiset asiat, joissa on yhteinen tekijä tai elementti, yhdistetään samaan koodiin. Tutkijalla tulee olla aavistus tai tieto siitä, mitä aineistosta etsitään. Runsaat ja monimuotoiset tekstit pitävät sisällään oleellisen, paljastettavan salaisuuden, joka pitää kaivaa sieltä esille. Jo tutkimusprosessin alussa on tärkeää perehtyä siihen aineistoon, jonka kerää, sillä pelkkä aineiston kerääminen ilman aineistoon tutustumista ja analyysiä johtaa huonoon lopputulokseen. Tutkija yrittää löytää aineistosta käsitteellisiä kerroksia ja ulottuvuuksia. Aineiston tiedon laadullista sisältöä ei saa vähentää koodauksella. Koodauksen tasolla on myös yhteys analyysiin, sillä liian tiheä koodaus muodostaa rakenteen, jonka tulkitseminen voi olla haastavaa. Yleisluontoinen koodaus puolestaan hävittää osan tiedoista. (Kananen 2017, 136–137.)

Aloitin aineiston koodauksen niin, että luin aineiston useaan kertaan läpi. Huolellisen aineistoon perehtymisen jälkeen aloitin tekemään merkintöjä eri värisillä yliviivaustusseilla. Taustatietojen vastauksien merkitsemiseksi käytin oranssia väriä, päätutkimuskysymyksen vastauksissa sinistä, ja kahdessa alatutkimuskysymyksessä keltaista ja punaista väriä. Merkitsin kaikki tutkimuskysymyksiin liittyvät vastaukset yliviivaamalla ne selkeästi tussilla. Koodit muodostuivat näin ollen neljästä eri väristä.

Koodausvaiheen jälkeen tulee luokitteluvaihe, jossa otetaan selvää siitä, mistä koodeista kehittyvät omat ryhmänsä ja samalla ryhmä eli luokka nimetään. Tutkimuskysymykset ja tutkimusongelmat pidetään mielessä myös luokitteluvaiheessa. Asetettua tutkimusongelmaa käytetään filttarina luokittelussa ja luokkien yhdistämisessä. (Kananen 2017, 132.)

Kanasen (2017, 146) mukaan samaa tarkoittavien käsitteiden tai asioiden yhdistämistä kutsutaan luokitteluksi eli kategorisoinniksi. Tämä tarkoittaa

käytännössä yhdistävien tekijöiden tunnistamista koodatuille tekstisegmenteille. Luokittelun kautta samaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään koodauksen jälkeen yhden käsitteen alle tai yhden käsitteen alle yhdistetään eri käsitteet, jolloin niistä muodostuu looginen kokonaisuus.

Luokittelu, teemoittelu ja tyypittely mielletään varsin usein itse analyysiksi, mutta tämä vaihe ei mahdollistu ilman aiempien kohtien toteutumista.

Luokittelu on aineiston järjestämisen muotona yksinkertaisin.

Yksinkertaisimmillaan aineistosta muodostetaan luokkia ja lasketaan, kuinka monesti mikäkin luokka nousee esiin aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105.)

Aineiston koodauksen jälkeen aloitin luokittelun. Toteutin luokittelun vasta loppu vuodesta 2021, koska muut koulutehtävät ja viimeinen harjoittelu veivät paljon aikaa opinnäytetyöltä. Muodostin tutkimuskysymyksien pohjalta kolme eri luokkaa, joita yhdistää tutkimuskysymysten mukaiset ongelmat. Luokittelun havainnollistamiseksi muodostin luokista vielä kolme eri taulukkoa.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä kerättyä aineistoa ei tarvitse välttämättä analysoida toiminnallisissa opinnäytetöissä, vaan sitä voidaan käyttää konsultaation tavoin myös lähteenä. (Vilka & Airaksinen 2003, 64.)

Taustatiedoissa selvitettiin haastateltavien työkokemusta rikosseuraamusosalta, työkokemusta tukipartion työtehtävistä sekä sitä, onko haastateltava toiminut uuden työntekijän perehdyttäjänä.

Työkokemus rikosseuraamusosalta vaihteli kahden haastateltavan kesken aina yhdestä vuodesta kahteenkymmeneenyhteen ja puoleen vuoteen. Kolmannella haastateltavalla oli työkokemusta haastattelun aikaan kolme vuotta ja neljä kuukautta.

Työkokemusta tukipartion työtehtävistä oli kahdella haastateltavalla kuudesta kuukaudesta aina kolmeen vuoteen ja neljään kuukauteen asti. Yksi haastateltavista oli toiminut tukipartion työtehtävissä tarvittaessa työparina.

Kaksi kolmesta haastateltavasta oli toiminut uuden työntekijän perehdyttäjänä. Toinen perehdytyskokemusta omaavista haastateltavista kertoi, että perehdytykseen liittyvä kokemus suuntautui yhdyskuntaseuraamustoimiston muihin tehtäviin eikä suoraan tukipartion tehtäviin.

Haastattelusta saadut tulokset on luokiteltu ja taulukoitu niin, että tutkimuskysymyksiin saaduista vastauksista on muodostettu kolme luokkaa, jotka ovat työnopastusta tukeva perehdytyskansio, YKS-toimiston perehdytyskansiosta hyödynnettävät asiakokonaisuudet sekä tukipartion perehdytyskansion keskeiset asiakokonaisuudet. Luokittelun perimmäisenä ideana oli muodostaa tutkimusongelman mukaisia luokkia. Työn laajuuden ja käytettävissä olevan ajan vuoksi päädyin kolmen laajemman luokan muodostamiseen pää- ja alakysymysten mukaisesti, sillä niistä käy mielestäni tarpeeksi hyvin ilmi haastattelun avulla saatu konsultaatio.

Taulukossa 1 kuvataan työnopastusta tukevan perehdytyskansion sisältämiä asioita. Vastauksissa nousi esille useaan kertaan valvottu koevapaus, valvontarangaistus ja tehostettu matkustuskielto sekä muut, vain tukipartiotyötä ja työtehtäviä koskevat asiat. Tämän lisäksi perehdytyskansiosta toivottiin mm. lakiin perustuvaa, yksinkertaista, hyviä työkäytänteitä ja konkreettisia ohjeita sisältävä.

Taulukko 1. Työnopestusta tukeva perehdytyskansio

Työnopestusta tukeva perehdytyskansio

- Lakiin perustuva
- Yksinkertainen
- Selkeät ohjeet
- Hyviä työkäytänteitä ja konkreettisia ohjeita sisältävä
- Asiat loogisessa järjestyksessä
- Tärkeimmät asiat ensiksi
- Valvottu koevapaus, valvontarangaistus, tehostettu matkustuskielto hyvin eriteltynä
- Tukipartiotyötä koskevat asiat
- Listaus tukipartion työtehtävistä
- Oma perehdytysuunnitelma
- Tietopaketti

Taulukosta 2 selviää yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansion sisältämiä asioita joita voisi hyödyntää myös tukipartion perehdytyskansiossa. Keskeisiksi aiheiksi muodostui haastattelun aikana valvontarangaistukseen ja yhdyskuntapalveluun, lainsäädäntöön, pelastussuunnitelmaan sekä turvallisuusohjeisiin liittyvät asiat. Yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansion asiasisältöjä pohtiessa haastateltaville nousi myös kysymys siitä, tarvitseeko kaikkia samoja asioita olla sekä tukipartion että yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansiossa vai voisiko kansioissa olla maininta niin, että sieltä toisesta kansioista löytyy nämä ohjeet.

Tarviiko niitä kaikki olla niinku molemmissa kansioissa. Et se varmaan täytyy sit mieltiä, mikä on niinku järkevää, että laitetaanko sit niinku samoja asioita tavallaan niinku molempiin kansioihin vai et minkälaisen rakenteen siihen haluaa. H3

Niistähän vois olla maininta siellä et löytyy, täältä niinku ohjeet.

H1

Taulukko 2. YKS-toimiston perehdytyskansioista hyödynnettävät asiakokonaisuudet

YKS-toimiston perehdytyskansioista hyödynnettävät asiakokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none">
• Valvontarangaistukseen ja yhdyskuntapalveluun liittyvät asiat
• Lainsäädäntö
• Rikosseuraamuslaitoksen organisaation kuvaus
• Eri seuraamusten tiedon hyödyntäminen
• Työaikaan liittyviä juttua
• Tietoturvallisuuteen liittyviä asioita
• Toimiston yleiset turvallisuusohjeet
• Pelastussuunnitelma
• Mobiililaitteiden käyttöönotto
• Kaikki asiat molemmissa kansioissa
• Maininta, että sieltä löytyy ohjeet (toisesta perehdytyskansioista)

Taulukossa 3 havainnollistetaan niitä keskeisimpiä asiakokonaisuuksia, joita tukipartion perehdytyskansion tulisi sisältää. Haastattelussa nousi useaan otteeseen esille asioita, jotka liittyivät mm. laitteiden asennuksiin, lapsen mielipiteen selvittämiseen, voimankäyttöön, rangaistusajan suunnitelmiin, kirjaamiseen, lainsäädäntöön sekä päihdetestaukseen ja päihdevalvontaan.

Taulukko 3. Tukipartion perehdytyskansion keskeiset asiakokonaisuudet

Tukipartion perehdytyskansion keskeiset asiakokonaisuudet

- Ohjeet laitteiden asennuksesta
- Lapsen mielipiteen selvittäminen
- Konkreettiset ohjeet ja kysymykset, mitä lapselta kysytään
- Ohjeet rikkomuksiin, keskeytystilanteisiin ja keskeytysesityksiin
- Ohjeet virka-apupyynnön tekemiseen
- Yhteyden ottaminen päivystäjään
- Keskeiset yhteystiedot; vankiloiden, tukipartioiden ja ELMO-keskusvalvomon päivystysnumerot
- Yhteydenpito vankiloihin ja yhdyskuntaseuraamus-toimistoihin
- Kirjaamiseen liittyvät ohjeet; yhteydenpito, päihdevalvonta ja valvontakäynti
- Konkreettisia VATI- ja Tyyne-ohjeita
- Asunnon soveltuvuus koevapauteen ja valvontarangaistukseen
- Peruskäytänteisiin liittyvät ohjeet
- Valvontatapaamisilla huomioon otettavat asiat
- Voimankäyttöön, voimankäyttövälineisiin ja turvallisuuteen liittyvät asiat
- Päihdetestaus ja päihteettömyyden valvonnan ohjeet
- Huomioiden ja havaintojen kirjaaminen
- Tuki ja kontrolli
- Rangaistusajansuunnitelma
- Hätävarjelu
- Vankilayhteistyö
- Käytännön esimerkkejä yksinkertaistetun asian kautta
- Toimintaohjeita käytännön työhön
- Asiakkaiden ja vankien perusoikeuksista ja asemasta
- Vangin oikeus saada tietoa kirjauksista
- Hyvä ja sensitiivinen tapa hoitaa tukipartiotyötä

Materiaalia kertyi taulukoiden avulla kuvattuna varsin paljon. Saadun konsultaation määrä ja laajuutta kuvastaa hyvin se, että tietoa tuli hyvin monipuolisesti lähes kaikesta tukipartion työnkuvaan liittyvistä asioista.

5.4 Aivorihi sisältöjen yhteisideoinnissa

Ongelmanratkaisumenetelmänä aivorihi on luova ja sen päämääränä on kehittää turvallisessa ympäristössä suuri määrä luovia ideoita siten, että kaikki ryhmässä olevat jäsenet pääsevät osallistumaan. Aivoriihen perustana on se, että määrällä tuotetaan laatua. Suuresta määrästä ideoita syntyy todennäköisemmin toteuttamiskelpoisia ja hyviä ideoita. (Innokylä s.a.)

Valitsin opinnäytetyön ideointi- ja lähestymistavaksi aivorihi kehittämistyökalun, koska sen avulla koko työporukka pääsi osallistumaan perehdytyskansion sisältöjen, asiakokonaisuuksien ja itse kansion suunnitteluun ideoinnin kautta saatavan tiedon muodossa. Tämän avulla varmistin sen, että opinnäytetyö sai laaja-alaisen pohjan ideoille ja ratkaisuille, jotta perehdytyskansio tukisi koko työyhteisöä erilaisilla asiakokonaisuuksillaan.

Ideoinnin perustana on arvosteluvapaa ilmapiiri, jolla voidaan edesauttaa luovuutta. Ideointivaiheen aikana tapahtuva arviointi rikkoo ilmapiiriin ja tavoitellut tulokset jäävät tämän myötä usein saavuttamatta. Ideointitiimi kasataan tyypillisessä aivoriihessä mahdollisimman laajasti eri alan ammattilaisista. Tiimillä on vetäjä, jossa sopiva osallistujamäärä on 5–10 henkilöä. Tiimin sisällä voi olla myös asiakas, joka esittelee ratkaistavan ongelman. Ratkaisuideoita kehitellään ja kirjataan ylös. Tällaisen ideointikokouksen sopiva kestoaika on yleensä yhdestä kahteen tuntia. (Windahl & Välimaa 2012, 13.)

Menetelmän avulla muodostuu turvallinen ympäristö, jossa kaikki uskaltavat mukaan ideointiin. Ryhmällä on oltava selvillä ja rajattuna ongelma ennen aivoriihityöskentelyn aloittamista, johon ratkaisuja lähdetään hakemaan. (Kesämaa & Mattila 2021, 13.)

Ajatuksia ideoidaan ryhmässä itsenäisesti, kirjaamalla niitä ylös tietokoneelle, paperille tai fläppitululle. Ideointia voidaan toteuttaa esimerkiksi vuoron perään istumajärjestyksen mukaisesti, jolloin jokainen pääsee kertomaan mielipiteensä. Vetäjä merkitsee kaikki ideat ylös ja pitää huolen, että kukaan ei vielä tässä vaiheessa kommentoi ideoita, vaan ideoiden luokittelu ja arviointi toteutetaan myöhemmin. Kaikkia ideoita pidetään arvokkaina ja ne kirjataan ylös. (Innokylä s.a.)

Aivoriihen tavoite on tuoda esille hyvinkin erikoisia ja erilaisia ideoita, joten ryhmän vetäjän pitää rohkaista osallistujia vapaaseen ideointiin ja kannustaa yhdistelemään ja parantelemaan toisten ideoita. Vasta varsinaisen aivoriihen jälkeen tulee itse kriittikkivaihe, eli vetäjän täytyy muistuttaa luovan ja avoimen ilmapiirin ylläpitämisen tärkeydestä. Ideoiden keräämisen jälkeen, niitä pystytään kasaamaan yhteen ja esimerkiksi äänestämällä valitsemaan ryhmän mielestä parhaimmat ideat. Osallistajat arvioivat ideoita ja tarkastelevat niitä kriittisellä otteella. Arviointi voidaan toteuttaa siten, että jokainen käy äänestämässä vuorollaan ja merkitsee plusmerkin omasta mielestään parhaan tai parhaimpien ideoiden yhteyteen. Viimeisenä parhaat ideat valitaan saatujen plusmerkkien määrän perusteella. (Innokylä s.a.)

Toteutin aivoriihen helmikuussa 2022. Lähetin sähköpostiviestin kolmea viikkoa ennen ideoinnin järjestämistä kaikille Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöille, jossa kutsuin heidät osallistumaan aivoriiheen. Kerroin viestissä, että aivoriihen avulla ideoidaan Mikkelin tukipartion perehdytyskansiota.

Yhteisideointi toteutettiin koronapandemiasta johtuen Skype-videoyhteydellä. Hyödynsin ideoinnissa padlet-alustaa, jonka jaoin kaikille työntekijöille. Padlet-alustalle oli kirjattu vielä erikseen opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus sekä ryhmähaastattelussa käytetyt tutkimuskysymykset ja siitä saatu konsultaatio. Tilaisuuteen osallistui itseni lisäksi kahdeksan Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijää. Aloitin ideointitilaisuuden kertomalla opinnäytetyön tavoitteen ja tarkoituksen. Kerroin myös, että ideoinnin pohjana hyödynnetään ryhmähaastattelun avulla kerättyä konsultaatiota. Tässä yhteydessä kerroin myös tutkimuskysymyksistä, joita käytettiin ryhmähaastattelussa. Selitin työkavereilleni, että tämä

ideointitilaisuus on jaettu neljään eri vaiheeseen. Ensimmäiseksi asetetaan ongelma, sitten ideoidaan, arvioidaan ja lopuksi valitaan. Tämän jälkeen kerroin itse aivoriihestä ja siitä, että sen avulla on tarkoitus tuottaa paljon ideoita, joista valitaan lopuksi parhaimmat ideat toteutettavaksi. Korostin myös, että ideoinnin aikana on tärkeää olla kommentoimatta muiden ideoita.

Esittelin rajatun ongelman, jonka tavoitteena on ideoida tukipartion perehdytyskansiota. Korostin, että kansio kasataan tukemaan konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Aloitimme ideointivaiheen niin, että jokainen työntekijä kertoi vuorotellen ideoita perehdytyskansioista ja minä vetäjänä kirjasin niitä ylös padlet-alustalle. Ideointi tapahtui hyvässä yhteishengessä ja avoimen vuorovaikutuksen kautta. Huolehdin vetäjänä siitä, että kaikki pääsivät vastaamaan. Kyselin muutamalta hiljaisemmalta osallistujalta erikseen, että mitä sinä ajattelet tästä asiasta. Ideoita tuli varsin hyvin ja niiden keskeisenä teemana oli päihdetestaus, valvontalaitteasennukset, kirjaaminen asiakastietojärjestelmään, toimiminen valvontakäynneillä sekä rikkomus- ja uhkatilanteissa. Esille nousi myös sama kysymys siitä, tarvitseeko kaikkien samojen asioiden olla sekä toimiston että tukipartion perehdytyskansiossa. Yhteinen ajatus oli se, että tukipartion perehdytyskansioista löytyisi vain tukipartiotyöhön liittyviä konkreettisia asioita ja toimiston perehdytyskansiossa voisi olla yleisiä asioita. Tämä mahdollistaisi myös sen, että molempia kansioita ei tarvitse päivittää, mikäli vain joku tietty asia muuttuu. Ideoinnissa nousi esille myös se, että kaikkia asioita ei tarvitse kirjoittaa uudestaan auki perehdytyskansioon, sillä työpaikan intranetistä ja tietokoneen C-asemalta löytyy jonkun verran hyödynnettävää materiaalia. Tällaiseen materiaaliin riittäisi vain linkki tai maininta, että mitä löytyy mistäkin.

Ideointivaiheen jälkeen siirryimme arviointivaiheeseen. Arviointivaiheessa nousi esille toive siitä, että laiteasennuksiin liittyen voisi olla videomateriaalia. Nilkkapannan asennuksesta voisi olla video, josta näkisi hyvin sen, kuinka nilkkapanta asennetaan valvottavan jalkaan. Tämän lisäksi toivottiin selkeitä ohjeita päihdetestaukseen, jossa olisi kuvattu se, kuinka päihdetestaus etenee ja mitä siinä tulee muistaa ja ottaa huomioon. Keskustelua herätti myös voimankäyttöön ja valvontakäynteihin liittyvät asiat. Osallistajat katsoivat tärkeäksi, että valvontakäyntien sisältöä ja konkreettista toimintaa olisi kuvattu riittävän tarkasti.

Kuva 3. Mikkelin tukipartion perehdytyskansion aivorihi yhteisideointi 10.2.2022.

Kuvassa 3 esitetään aivorihi yhteisideoinnin toteutus padlet-alustalla. Otsikon alla on kerrottu opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus. Vasemmassa reunassa olevassa sarakkeessa on selitetty ryhmähaastattelussa käytetyt tutkimuskysymykset. Vasemmalta luettuna toisessa, kolmannessa ja neljännessä sarakkeessa on esitetty ryhmähaastattelun tuloksena saadut ja luokkiin jaetut vastaukset. Toiseksi viimeiseen sarakkeeseen on kirjattu ideointi vaiheessa syntyneet ideat ja viimeisessä sarakkeessa on lueteltu aivoriihen tuloksena syntyneet ja toteutukseen menevät ideat.

Valintavaiheessa kerroin, että pyritään tiivistämään toteutukseen menevät asiat kolmen isomman asiakokonaisuuden sisään. Jokainen osallistuja sai äänestää vuorollaan mielestään tärkeimpiä asioita. Tämän perusteella muodostui kolme pääkohtaa:

1. Päihdetestasiasiat
2. Valvontalaitetasennusasiat
3. Lainsäädäntö, voimankäyttö, turvallisuus, konkreettinen toiminta ja kohtaaminen valvontakäynneillä.

Aivoriihen lopuksi kiitin kaikkia osallistumisesta ja kerroin, että valmista perehdytyskansiota arvioidaan vielä SWOT-analyysin avulla. Tilaisuus kesti kokonaisuudessaan yhden tunnin.

5.5 Perehdytyskansion arviointi SWOT-analyysillä ja käytäntöön juurruttaminen

Hyvä keino riskeihin käsiksi pääsemiseksi on SWOT-analyysin laatiminen, jossa käydään läpi vahvuudet (Strengths), heikkoudet (Weaknesses), mahdollisuudet (Opportunities) ja uhat (Threats) (Myllymäki 2019, 41).

Tavoitteiden saavuttamisen arvioimiseksi on usein mielekästä kerätä palautetta oman arvioinnin lisäksi myös kohderyhmältä, jotta arviosta ei tulisi subjektiivista. Palautteen avulla on hyvä kerätä arvioita esimerkiksi ohjeistuksen tai oppaan toimivuudesta ja käytettävyydestä ylipäättään tavoitteisiin määritellyllä tavalla, luotettavuudesta sekä työn visuaalisesta puolesta. On tärkeää pitää mielessä, että opinnäytetyön pitää olla jollakin muotoa kiinnostava ja ammatillisesti merkittävä kohderyhmälle. Mukaan voi liittää myös tämän osa-alueen, kun kohderyhmältä kerätään kirjallista palautetta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 157.)

Päätin toteuttaa perehdytyskansion arvioinnin SWOT-analyysillä, koska se mahdollisti laaja-alaisen tiedon keräämisen perehdytyskansion vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista. SWOT-analyysillä haettiin myös vastauksia perehdytyskansion käytäntöön juurruttamiseen ja se suunnattiin kaikille Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöille.

Kerroin 11.3.2022 järjestetyn opintopiirin yhteydessä, että perehdytyskansio on valmis arvioitavaksi ja teen sitä varten erillisen SWOT-analyysin padlet-alustalle, johon Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät voivat käydä kommentoimassa perehdytyskansion vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia. Tässä yhteydessä tiedustelin myös työntekijöiden aikatauluja seuraavan viikon perjantain osalta. Selvisi, että työntekijöillä on kalentereissa vapaata perjantai aamuna 18.3.2022, johon sovittiin erillinen Skype-palaveri palautteiden läpi käymiseksi. Tässä yhteydessä oli mahdollista antaa myös vielä erikseen suullista palautetta. Lähetin perehdytyskansion ja linkin padlet-alustan SWOT-analyysiin kaikille Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöille maanantaina 14.3.2022. Pyysin palautetta SWOT-analyysiin

saman viikon perjantaihin mennessä, jolloin järjestettäisiin aiemmin sovittu Skype-palaveri.

SWOT-analyysissä korostetaan toimintaympäristön muutosten (mahdollisuudet, uhat) merkitystä tulevaisuuden näkökulmasta ja arvioidaan omia vahvuuksia ja heikkouksia siltä pohjalta, miten niitä kehittämällä/poistamalla yritys pystyy vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksiin ja innovoimaan niistä menestyksellistä ja uutta liiketoimintaa (uusia toimintatapoja, tuotteita, palvelukonsepteja). SWOT-analyysia laativassa työryhmässä tulee olla mukana yrityksen omaa henkilöstöä, jotka ovat oman alansa asiantuntijoita. Työskentelyn johtaja kuvailee aluksi arvioitavan aiheen ja valitsee minkä SWOT osa-alueen (heikkoudet, vahvuudet, uhat, mahdollisuudet) parissa työskennellään. Tämän jälkeen voidaan joko keskustellen tai hiljaisessa aivoriihessä pohtia, mitkä tekijät ovat keskeisiä tämän aihealueen näkökulmasta. Esille nousevat mielipiteet merkitään ylös käsittelyssä olevaan SWOT-alueeseen. Kaikki neljä osa-aluetta käydään läpi tällä periaatteella ja saaduista tuloksista kasataan yhteenveto. (Meristö ym. 2007, 18.)

Perjantaiamuna 18.3.2022 järjestettyyn Skype-palaveriin osallistui itseni lisäksi kahdeksan yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijää. Palaverin alkuun mennessä padlet-alustalle oli tullut varsin hyvin kommentteja itse perehdytyskansiosista. Palaveri aloitettiin palautteiden läpikäymisellä.

Kuva 4. Perehdytyskansion arviointi SWOT-analyysillä ja käytäntöön juurruttaminen.

Kuvassa 4 on esitetty padlet-alustalla toteutettu SWOT-analyysi ja siihen tulleet nimettömät vastaukset.

Vahvuudet

Perehdytyskansion ulkoasua ja kirjoitustyyliä pidettiin johdonmukaisena ja selkeänä. Perehdytyskansion sisällöt etenevät arvioinnin mukaan loogisesti rikosseuraamuslaitoksesta ja perehdyttämisestä kohti perehdytettäviä asioita. Aivoriihessä pääkohdiksi nousseet päihdetestausasiat, valvontalaitesennusasiat, lainsäädäntö, voimankäyttö, turvallisuus, konkreettinen toiminta ja kohtaaminen valvontakäynneillä on avattu tarpeeksi selkeästi ja kattavasti eri rangaistusmuodot huomioon ottaen sekä tarvittaviin lakipykäliin viitaten, mahdollisimman hyvän käsityksen tarjoamiseksi.

Perehdytyskansiota selkeyttä lisää hyvin havainnollistetut kuvat esimerkiksi päihdetestauksesta ja niiden tulosten tulkinnasta sekä valvontalaitteiden asennuksesta yhdessä vaihe- vaiheelta numeroitujen -ohjeiden kera. Toisen arvion mukaan tukipartion konkreettiset työtehtävät on kuvattu selkeästi, video ja kuvat tukevat kirjallista materiaalia hyvin.

Heikkoudet

Ensimmäisen arvioinnin mukaan perehdytyskansiosta ei nouse esiin erityisiä heikkouksia. Kansioon on arvioijan mukaan liitetty hyvin linkkejä sivustoille ja lähteisiin lisätietojen saamista varten sekä esimerkiksi ROTI-koulutusvideoihin kirjausasioihin perehtymistä varten. Arvioinnin mukaan kokonaisuus on eheä ja hyvä. Toisessa arvioinnissa on pohdittu sitä, että kansion alussa olisi hyvä kuvata eri seuraamukset lyhyesti, joita tukipartio hoitaa (vkv, valra, tm, ta). Perehdytettävillä ei ole luultavasti tietoa, mitä näillä tarkoitetaan ja alkuun olisi hyvä avata niitä enemmän.

Uhat

Ensimmäisessä arvioinnissa nostetaan esille se, että vaikka perehdytyskansiossa on kuvattu tukipartion työtehtävät, lakipykälät, ohjaavat työkäytännöt sekä eri prosessien kuvalliset ohjeet selkeästi, voi perehdyttämisen uhaksi muodostua vain kirjallisten ohjeiden varaan jäävä

perehdytys, mikäli käytännön työtehtäviin osallistumisesta ei huolehdita. Kirjalliset ja kuvalliset ohjeet ovat arvioijan mukaan hyvät perehdyttämisen pohjana, mutta teorian integroiminen käytäntöön useammalla eri kerralla tukee käytännön työtehtävistä saatavaa tuntumaa ja sitä kautta parempaa ymmärrystä. Toisessa arvioissa pohditaan perehdytyskansion päivittämistä ja sitä, että toivottavasti joku muistaa päivittää kansiota sen mukaan, jos toimintatapoihin/työtehtäviin/lakeihin tulee muutoksia.

Mahdollisuudet

Perehdytyskansio on arvioinnin mukaan tarpeeksi kattava ja selkeä tarjotakseen hyvät eväät työharjoittelijan tai uuden työntekijän perehdyttämiselle. Perehdytyskansio pitää sisällään lain ja tiedon lisäksi myös mallipohjan perehdytys suunnitelmalle, jonka seuraaminen on helppoa. Perehdytyskansiossa on myös kuvattu hyvin perehtymisen prosessi käytännön työtehtävien osalta. Arvioijan mukaan perehdytyskansiossa olevaa mallia voisi miettiä käytettäväksi myös yhdyskuntaseuraamuksiin liittyvän perehdytyskansion pohjana. Toisen arvioijan mukaan perehdytyskansiota voisi mainostaa käytettäväksi uusien tukipartiolaisten perehdytyksessä myös muissa yksiköissä. Kolmannessa arvioissa pohditaan sitä, että myös rikosseuraamustyöntekijät voivat hyödyntää kansion materiaaleja. Pannan asennus ja päihdetestaus on kuvattu selkeästi, mistä voi muistutella mieleen/ opiskella näitä asioita.

Lopuksi pohdimme esille nousevia ajatuksia ja mietteitä. Yksi ajatus liittyi heikkouksista löytyvään kommenttiin, jossa oli pohdittu eri seuraamuksien lyhyttä kuvaamista. Perehdytyskansio sisälsi tässä vaiheessa kirjalliset kuvaukset tehostetusta matkustuskiellosta ja tutkinta-arestista. Muut seuraamukset olivat kuvattuna erillisen linkin/materiaalin muodossa Rikosseuraamuslaitoksen julkaisussa (2017). Pienen pohdinnan jälkeen lopputulema oli se, että perehdytyskansioon lisätään lyhyt kuvaus myös valvotusta koevapaudesta ja valvontarangaistuksesta, jotta ne eivät ole erillisen materiaalin varassa vaan luettavissa suoraan itse perehdytyskansioista.

Toinen keskustelua herättävä asia liittyi perehdytysuunnitelmaan. Keskustelua käytiin perehdytysuunnitelman yleisiä asioita sisältävästä osiosta, josta löytyi mm. sosiaalitiloihin, kuntosaliin, toimiston työtiloihin sekä työvuoroihin, lomiin ja sairaspöissaoloihin liittyvät kohdat. Näitä asioita vastaavat kohdat löytyvät myös yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansion perehdytysuunnitelmasta, jonka vuoksi osallistujat katsoivat, että näitä asioita ei tarvita tukipartion perehdytysuunnitelmassa. Näin ollen perehdytysuunnitelman yleisiin asioihin jäisi vain rikosseuraamuslaitos organisaationa, avaimet, kulkulätkä, puhelin, virkakortti sekä tietokoneen tunnukset kohdat. Tukipartion perehdytyskansio ja perehdytysuunnitelma on profiloitu tukemaan käytännön työtehtäviin perehtymistä, jonka vuoksi tämä asia nousi esille. Palaveri kesti kaikkineen puoli tuntia. Kiitin lopuksi kaikkia opinnäytetyöhön osallistumisesta.

SWOT-analyysin jälkeen tein perehdytyskansioon viimeiset lisäykset ja muokkaukset. Lisäsin perehdytyskansioon lyhyet kuvaukset valvotusta koevapaudesta ja valvontarangaistuksesta. Tämän lisäksi muokkasin perehdytysuunnitelmaa, niin, että suunnitelman yleisistä asioista otettiin pois sosiaalitiloihin, kuntosaliin, toimiston työtiloihin sekä työvuoroihin, lomiin ja sairaspöissaoloihin liittyvät kohdat.

Perehdytyskansiota testattiin Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston uudella työntekijällä, joka aloitti työt alkuvuodesta 2022 rikosseuraamustyöntekijänä. Rikosseuraamustyöntekijänä hänelle oli laadittu perehdytysuunnitelma yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytysuunnitelmaa hyödyntäen. Tukipartion perehdytyskansion materiaaleja päästiin kuitenkin testaamaan nilkkapannan asennuksen osalta. Kokemukset olivat hyviä. Arviointia kerättiin suullisen palautteen muodossa. Kirjallinen materiaali helpotti nilkkapannan asennusta. Perehdytyskansiota ja perehdytysuunnitelmaa päästään testaamaan laajemmin tukipartioon tulevan kesätyöntekijän myötä, jolloin kansio pääsee todelliseen testiin.

Perehdytyskansion juurrutetaan käyttöön niin, että se on mukana perehdytyksessä koko perehdytysprosessin ajan. Uuden työntekijän tai harjoittelijan tuloon valmistaudutaan ennalta ja perehdytystä varten tehdään tarvittavat suunnitelmat. Perehdytysuunnitelma ohjaa perehdytystä ja

perehdytyskansion sisältö tukee käytännön työtehtäviin perehtymistä. Uusi työntekijä tai harjoittelija on perehdyttäjän mukana käytännön työtehtävissä. Aluksi perehdytettävä voi seurata perehdyttäjän työskentelyä ja esittää tarkentavia kysymyksiä. Perehdytettävälle annetaan pikkuhiljaa vastuuta työtehtävistä, jotta hän pääsee perehtymään työtehtäviin asia kerrallaan, perehdyttäjän ohjauksella ja tuella.

Perehdytyskansion kehittäminen ja päivittäminen tulee olemaan jatkossa tukipartiossa olevien virkamiesten vastuulla. Kehittämiseen ja päivittämiseen liittyvää palautetta on kätevää kerätä esimerkiksi uuden perehdytettävän arviointikeskustelujen yhteydessä. Tämän lisäksi kehittämisideoita voi kerätä muilta yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiltä esimerkiksi viikkopalaverien yhteydessä. Päivitän itse kansiota sitä mukaan, kun siihen ilmenee tarvetta. Kansion kehittäminen tulee ajankohtaiseksi lähitulevaisuudessa, sillä Rikosseuraamuslaitokseen tulee organisaatiouudistus, jolla voi olla vaikutuksia myös tukipartioon. Tämän lisäksi valvontalaitteet tulevat vaihtumaan jossain kohtaa, joka tietää kirjallisten ohjeiden päivittämistä.

5.6 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimusetiikalla kuvataan oikeiden ja eettisesti vastuullisten toimintatapojen mukaan toimimista ja edistämistä tutkimustoiminnassa sekä tieteeseen suuntautuvien epärehellisyiden ja loukkausten torjumista ja tunnistamista kaikilla tieteenaloilla. Tutkijan eettiset ratkaisut ja tutkimuksen uskottavuus ovat erottamattomia. Uskottavuus nousee siitä, että tutkijat sitoutuvat hyvään tieteelliseen käytäntöön. Hyvä tieteellinen käytäntö pitää sisällään muun muassa, että tieteelliset asiantuntijat ja tutkijat noudattavat toimintatapoja, jotka ovat tunnustettu tiedeyhteisössä. Tällä tarkoitetaan yleistä huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittelemisessä sekä tutkimusten arvioimisessa. Hyvässä tieteellisessä käytännössä sovelletaan myös tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tutkimus-, tiedonhankinta ja arviointimenetelmiä sekä noudatetaan tutkimuksen tuloksia julkaistessa tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta. Tämän lisäksi huomioidaan toisten tutkijoiden työt ja saavutukset asiaan kuuluvalla tavalla niin, että heidän töitään kunnioitetaan ja

annetaan heidän saavutuksilleen niille kuuluva merkitys ja arvo oman tutkimuksen ja sen tuloksien julkaisun yhteydessä. (TENK 2012, Tuomen & Sarajärven 2018, 150 mukaan).

Tutkimusetiikan mukaan tutkimusaineistojen säilyttämiseen liittyvät kysymykset tulee ratkaista. Tutkimuksen tekijän tai tutkimusryhmän tehtävänä on varmistaa tutkimuksen säilyminen. Tutkittavien anonymiteetin säilyminen on yhteydessä tutkimusaineistojen säilyttämistä koskevaan vaatimukseen. Tulee varmistua siitä, että tutkimusaineistot eivät ajaudu missään tilanteessa väärään käyttöön tutkimusprosessin aikana tai sen jälkeen. Alkuperäiset haastattelunauhut ja kuva-aineistot ovat erityisen arkaluontoisia tutkimusaineistoja, sillä niistä henkilö voidaan tunnistaa. (Vilka 2015, 47–48.)

Laadin tarkan suunnitelman ennen opinnäytetyön toteuttamista. Työn toteutus eteni hyvin pitkälle suunnitelman mukaisesti eikä siihen tullut kuin aikataulullisia muutoksia. Ryhmähaastattelulla kerättyä konsultaatio varten keräsin kaikilta haastateltavilta suostumuksen, jolla haastateltava suostui osallistumaan haastatteluun vapaaehtoisesti. Haastattelussa ei kerätty henkilötietoja. Alkuperäinen haastattelutallenne ja siitä litteroitu materiaali oli vain opinnäytetyön tekijä eli itseni käytettävissä. Haastattelun tallenne ja litteroidut materiaalit hävitettiin opinnäytetyön valmistumisen ja arvioinnin jälkeen. Tiedotin aivoriihestä ja SWOT-analyysistä muutamaa viikkoa ennen niiden toteutusta ja kerroin niiden sisällöstä sekä siitä, että osallistuminen on vapaaehtoista.

Kävin opinnäytetyötä varten läpi paljon erilaista lähdekirjallisuutta, joka liittyi rikosseuraamusalaan sekä perehdyttämiseen. Suurin osa materiaalista oli vertaisarvioitua, joka lisää mielestäni tutkimuksen luotettavuutta. Jouduin käyttämään varsin paljon sähköistä materiaalia ja verkkolehtiä, koska painettuja julkaisuja ei ollut saatavilla helposti. Suurin osa rikosseuraamusalaa koskevasta kirjallisuudesta löytyi työpaikaltani. Teoreettisessa viitekehyksessä käytetty kirjallisuus on pääosin varsin uutta. Muutamissa lähteissä on hieman vanhempaa materiaalia, koska uudempaa materiaalia, joka vastaisi opinnäytetyön tarpeisiin, ei ollut sen hetkisessä tilanteessa saatavilla.

Olen pyrkinyt noudattamaan lähdeviittauksissa lähdemerkintäohjetta ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ohjeistuksia. Rikosseuraamusalaan liittyviä ulkomaalaisia lähteitä oli varsin vaikea löytää, sillä niiden sisältö oli osin hyvin erilaista esimerkiksi sähköisen valvonnan ja siihen liittyvän valvonnan osalta. Opinnäytetyön raportointi on tehty sellaisella tarkkuudella, joka on mielestäni työn kannalta tarkoituksenmukaista. Kaikki keskeiset ideat ja tulokset on nostettu raportoinnissa mielestäni selkeästi esille.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli omalla kohdallani varsin pitkä ja raskas prosessi, mutta toisaalta myös hyvin opettavainen. Työn tekeminen eteni pienissä jaksoissa, joiden välissä työskentely pysähtyi muutamaan eri otteeseen. Työskentely piti tämän vuoksi käynnistää muutaman kerran uudestaan, joka sai työskentelyn tuntumaan raskaalta ikuisuusprojektilta. Pääsin hyödyntämään opinnäytetyössäni aikaisempaa osaamistani vartijan ammattitutkinnosta sekä nykyisistä työtehtävistäni ja sosionomi opinnoistani. Tämä opinnäytetyö on luonut hyvän pohjan myös ylemmän ammattikorkeakoulun opintoja ajatellen. Työssä yhdistyi mielestäni luontevasti tutkimus- ja kehittämismenetelmät, joiden merkitys korostuu seuraavan asteen opinnoissa.

Luotettavuustarkastelu on kehittämistutkimuksen osalta haasteellista, koska kehittämistutkimus ei ole oma tutkimusotteensa, vaan tarpeen mukaan määrällisestä ja laadullisesta tutkimuksesta tutkimuskohteen ongelman ratkaisun löytämiseksi laadittu kooste. Luotettavuutta tulee arvioida käytettyjen menetelmien avulla, koska kehittämistutkimus ei ole oma menetelmänsä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos kehittämistutkimuksessa käytetään esimerkiksi laadullista tutkimusta, sovelletaan siinä kohtaa laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin käytettävää kriteeristöä. (Kananen 2015, 111.)

Opinnäytetyö avasi minulle myös tutkimus- ja kehittämismenetelmiä käytännössä. Valitsin ja kysyin haastateltavien osallistumista ryhmähaastatteluun työkokemusta silmällä pitäen. Periaatteessa ketä tahansa Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijää olisi voinut kysyä

haastatteluun, mutta sain valittua mielestäni varsin hyvin pidempää ja lyhyempää virkaikää omaavia työntekijöitä. Kuvasin ryhmähaastatteluun liittyvän toteutuksen varsin tarkasti ja otin huomioon tutkimuseettiset kysymykset. Ryhmähaastattelua varten laadin erillisen tutkimustiedotteen sekä suostumukset opinnäytetyöhön osallistumisesta. Opinnäytetyön toteuttaminen sattui sen puolesta hyvin, että tutkimus- ja kehittämismenetelmien opinnöt olivat suoritettu juuri ennen opinnäytetyön ideoinnin aloittamista. Sain tämän kautta hyviä ja erilaisia vaihtoehtoja opinnäytetyön toteutustapojen arviointiin. Ryhmäteemahaastattelun, aivoriihen sekä SWOT-analyysin järjestäminen onnistui helposti, sillä ne pystyttiin toteuttamaan työpaikalla sekä skype-yhteyksien välityksellä. Kummassakin tilanteessa vallitsi hyvä ja positiivinen ilmapiiri, joka ajoi työskentelyä eteenpäin.

Kehittämistutkimuksen avulla tavoitellaan mahdollisimman hyvää lopputulosta eli muutosta. Kehittämistyötä suunniteltaessa pyritään siihen, että muutosprosessi toteutuisi mahdollisimman hyvin. Tulosten oikeellisuus ja luotettavuus pyritään varmistamaan ennakkosuunnitelman laatimisella. (Kananen 2015, 112.)

Opinnäytetyöltä edellytetään riittävää dokumentaatiota, jotta luotettavuutta voitaisiin arvioida. Dokumentaatiolla tavoitellaan prosessin järjestämistä. Tehtyihin valintoihin kannattaa esittää aina perustelut, sillä perustelut kertovat siitä, että kirjoittaja on harkinnut erilaisia vaihtoehtoja ja päätenyt esittämäänsä. Perustelut luovat uskottavuutta työlle. (Kananen 2015, 112.)

Olen raportoinut valinnoistani mielestäni tarpeeksi yksityiskohtaisesti, joka lisää työn luotettavuutta. Opinnäytetyö eteni ja toteutui suunnitelman mukaisesti ja kaikki työvaiheet olivat ennakolta harkittuja. Ainoastaan työn valmistuminen viivästyi, johtuen muista koulutehtävistä ja syksyllä 2021 suoritetusta harjoittelusta. Mietin vielä opinnäytetyön toteuttamisen aloittamisen jälkeen, että olisiko ryhmäteemahaastattelun voinut kuitenkin jättää pois ja siirtyä suoraan yhteisideointiin. Jälkeenpäin tarkasteltuna on mielestäni hyvä, että tein ryhmäteemahaastattelun ja keräsin sen avulla konsultaatiota yhteisideoinnin pohjaksi. Tämän avulla työ sai myös tutkimuksellista otetta, joka puolestaan lisää työn luotettavuutta. Haastattelulla

saatu konsultaatio mahdollisti sen, että perehdytyskansiosta muodostui yhteisideoinnin avulla käyttäjälähtöinen.

Vahvistettavuudella tarkoitetaan sitä, että joku vahvistaa aineiston ja tutkimuksessa saatujen tulosten oikeellisuuden eli sen, että tutkija ei ole keksinyt aineistoa itse. Helpoin todentamistapa tähän on aineiston luetuttaminen ja tulkinta henkilöillä, joita tämä asia koskee ja jotka ovat toimineen tietolähteinä eli haastateltavina. (Kananen 2015, 113.)

Ryhmäteemahaastatteluuun osallistuneet työntekijät pääsivät toteamaan muiden yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiden kanssa haastattelusta saatuja tuloksia yhteisideoinnin yhteydessä. Haastattelusta saadut tulokset käytiin läpi ennen ideoinnin aloittamista.

Tutkija ei saa missään tilanteessa hyväksyä jotain tietoa todeksi sellaisenaan, vaan tieto pitää pyrkiä vahvistamaan aina muiden lähteiden avulla. Tutkimuksen alkuperäinen aineisto pitää säilyttää, jotta aineiston aitous ja tulosten luotettavuus voidaan tarpeen mukaan vahvistaa. (Kananen 2015, 115.)

Yhteisideoinnissa muodostuneet kolme pääkohtaa tukevat Rikosseuraamuslaitoksen lähdekirjallisuudesta löytyvää materiaalia. Tukipartion yksi keskeisistä tehtävistä on varmistaa, että rikosseuraamusasiakkaat ovat vankeusrangaistusta tai yhdyskuntaseuraamusta suorittaessaan päihteettömänä, oikeassa paikassa, oikeaan aikaan. Valvontaa suoritetaan konkreettisilla valvontakäynneillä sekä sähköisellä valvonnalla. Työskentelyä ohjaa lainsäädäntö ja erilaiset ohjeet. Turvallisuus on yksi Rikosseuraamuslaitoksen arvoista. Perehdytyskansio sisällöt tarkentuivat näiden teemojen ympärille, joten työn sisällöt ovat kohdistuneet mielestäni oikeisiin kokonaisuuksiin.

Tutkimuksen teoreettisen toistettavuuden periaatteen mukaan lukijan ja tutkimuksen tekijän on päädyttävä tutkimustekstissä samaan tulokseen. Tämä edellyttää tutkimusprosessissa käytettyjen periaatteiden ja kulun tarkkaa kuvaamista sekä tutkimustekstissä esiintyvää tulkinnan ja päättelyn havainnollistamista aineistokatkelmien avulla. (Vilkkä 2015, 198.)

Tutkimus- ja kehittämismenetelmät on avattu varsin tarkasti. Esitin ryhmäteemahaastattelusta saatuja tuloksia aineistokatkelmina sekä taulukoituna tuloksina. Tuloksia hyödynnettiin ja ideoitiin opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa.

Ryhmäteemahaastattelun ja tutkimuskysymysten avulla sain kerättyä monipuolisesti konsultaatiota opinnäytetyön tavoitetta ja tarkoitusta varten. Pohjatietoa kertyi laajasti ja tämä tieto on hyödynnettävissä myös muihin tukipartiotyöhön liittyviin tutkimuksiin. Aivoriihen toteutusvaiheessa kehittyi hyvää ideointia, jota jouduttiin kuitenkin rajaamaan rankasti, jotta opinnäytetyön laajuus pysyy viidentoista opintopisteen sisällä. Jälkeenpäin on helppo olla jälkiviisas ja todeta, että työstä olisi voinut saada enemmän irti, jos se olisi toteutettu parin kanssa. Ryhmähaastattelun toteuttaminen, purkaminen ja raportointi lisäsi todella paljon opinnäytetyön laajuutta sekä työmäärää. Ideointivaiheessa esille nousi videot, joiden avulla olisi voinut perehtyä päihdetestaukseen ja valvontalaitteiden asennuksiin. Parityönä toteutetussa opinnäytetyössä videoiden tekemiseen olisi ollut enemmän aikaa ja resursseja. Sain toteutettua kuitenkin toteutettua yhden videon, joka liittyy puhalluskokeen ottamiseen. Toinen vaihtoehto olisi ollut rajata perehdytyskansion aihealueita etukäteen tarkemmin, joka olisi mahdollistanut tarkemman syventymisen esimerkiksi johonkin tiettyyn työtehtävään tai perehdytykseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartion konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Tarkoituksena oli tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden sekä sosiaali- ja rikosseuraamusalan harjoittelijoiden perehdyttämisessä. Mielestäni pääsin hyvään lopputulokseen. Perehdytyskansio tukee saadun palautteen mukaan perehdytystä keskeisten työtehtävien osalta, ja perehdytysuunnitelma on tuonut perehdytykseen suunnitelmallisuutta sekä johdonmukaisuutta. Näkisin, että näiden tuloksien ja palautteiden myötä opinnäytetyön tavoitteeseen ja tarkoitukseen on päästy varsin hyvin. Perehdytyskansio on sisällöltään tarpeeksi kattava paketti keskeisiin työtehtäviin perehdyttämiseksi.

Perehdytyskansioista tuli mielestäni varsin kattava vaikka alkuperäisenä tarkoituksena oli kirjoittaa kaikista eri työtehtävistä materiaalia, joka tukee työtehtäviin perehdyttämistä ja perehtymistä. Työn laajuutta kuvaa kokonaisuudessaan hyvin opinnäytetyön raporttiosuuden ja itse perehdytyskansion sivumäärät. Itse raportissa on viisikymmentäyhdeksän sivua, lähteet ja neljä liitettä. Perehdytyskansiossa on kolmekymmentäkahdeksan sivua ja lähteet. Laadin päihdetestauksesta, valvontalaitteasennuksista sekä voimankäytöstä ja voimankäyttövälineistä varsin tarkat kuvalliset ohjeet, joiden avulla näihin työtehtäviin perehtyminen onnistuu hieman helpommin. Jouduin kuitenkin karsimaan esimerkiksi asiakastietojärjestelmään liittyvästä kirjaamisesta sekä lapsi- ja perhetyöstä, joiden osalta päädyin laittamaan erillisiä linkkejä Rikosseuraamuslaitoksen intranettiin, josta tätä materiaalia löytyy. Tämän lisäksi hyödynsin perehdytyskansiossa myös samaa Rikosseuraamuslaitoksen lähdekirjallisuutta, jota löytyy opinnäytetyön raportistani. Perehdytyskansiossa on siis selkeästi nämä tietyt edellä mainitut työtehtävät, joiden laatimiseen on panostettu paljon, sillä juuri nämä asiat nousivat pinnalle aivoriihen ideoinnissa. Perehdytyskansio (Liite 4) luovutettiin työn tilaajalle ja sitä ei julkaistu kokonaisuudessaan tämän raportin yhteydessä, sillä osa sen sisältämästä materiaalista on salassa pidettävää.

Opinnäytetyön tuloksia arvioitaessa tulee muistaa, että opinnäytetyöhön liittyvää tietoa kerättiin varsin pienen työyhteisön sisältä. Tukipartion työskentelyä ohjaa samat lait ja ohjeet, mutta eri tukipartioilla ja työyhteisöillä voi olla erilaisia työkäytänteitä, joka voi vaikuttaa siihen, millaisia asioita tukipartiotyössä ja perehdytyksessä pidetään tärkeinä.

Opinnäytetyöllä on jo nyt havaittavissa laajempaa vaikuttavuutta. Perehdytyskansion arvioinnin yhteydessä yksikkömme apulaisjohtaja sanoi, että opinnäytetyötäni ja erityisesti perehdytyskansiota voisi esitellä tukipartioiden esimiesten palaverissa. Perehdytysmateriaalia olisi tämän kautta mahdollista hyödyntää myös muissa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa ja tukipartioissa.

Tämä opinnäytetyö tarjoaa hyvin pohjan jatkotutkimuksia varten. Ryhmähaastattelusta saatua konsultaatiota voisi hyödyntää pohjana ja tutkia

tulevaa Rikosseuraamuslaitoksen 2.0 organisaatio uudistusta sekä sitä, miten uudistus vaikuttaa mahdollisesti tukipartiotyön sisältöihin ja vastuualueisiin. Opinnäytetyön tekeminen sattui myös sen puolesta huonoon ajankohtaan, sillä valvontalaitteet tulevat vaihtumaan lähitulevaisuudessa uusiin. Tämän vuoksi perehdytyskansio tulee tarvitsemaan päivittämistä ja kehittämistä sekä uusia ohjeita.

LÄHTEET

- Eklund, A. 2018. Tervetuloa meille! Uuden työntekijän perehdytys. 1. painos. Helsinki: Impact.
- Glaser, A. 2021. Incarcerated at home: The rise of ankle monitors and house arrest during the pandemic. NBC News. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.nbcnews.com/tech/tech-news/incarcerated-home-rise-ankle-monitors-house-arrest-during-pandemic-n1273008> [viitattu 14.2.2022].
- Haapanen, H. 2012. Koti vankilana. *Haaste 4/2012*, 26–28.
- Hartoneva, A., Mohell, U., Pajuoja, J. & Vartia, M. 2015. Yhdyskuntaseuraamukset ja vankeus. Helsinki: Tietosanoma.
- Helsilä, Martti. 2009. Henkilöstöasioita esimiehille. Helsinki: Otava.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Joki, M. 2021. Henkilöstöasiantuntijan käsikirja. 7., uudistettu painos. Helsinki: Kauppakamari.
- Jokinen, T. 2010. Tuotekehitys. Aalto-yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://lib.tkk.fi/Reports/2010/isbn9789526033204.pdf> [viitattu 26.3.2021].
- Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas – Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 212. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kesämaa, H. & Mattila, M. (toim.) 2021. Ideariihi häkkäys jमित – Yhteiskehittämisen opas opettajille. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Xamk kehittää 141. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494669/URNISBN9789523443211.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 24.1.2022].
- Kupias, P. & Peltola, R. 2009. Perehdyttämisen pelikentällä. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Laki valvotusta koevapaudesta 23.8.2013/629.
- Mattinen, J. & Jansson, K. 2019. Poliisi ei luota nilkkapantaan ja kotiarestiin, joiden piti parantaa tutkintavankien asemaa: ”Pelkona on, että epäilty katoaa ikuisiksi ajoiksi”. YLE. WWW-dokumentti. Julkaistu 29.5.2019. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10792469> [viitattu 31.1.2022].

Meristö, T., Molarius, R., Leppimäki, S., Laitinen, J. & Tuohimaa, H. 2007. LAADUKAS SWOT – Työkalu pk-yritysten innovaatiovetoisen tulevaisuuden menestyksen turvaamiseksi. Åbo Akademi. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/innorisk/LAADUKAS_SWOT.pdf [viitattu 25.3.2021].

Moisalo, Veli-Pekka. 2010. Arjen johtaminen – Käytännön esimiestyötä. Vantaa: Infor.

Myllymäki, R. 2019. Bussiness Case – Perustelee projektisi hyvin. CxO Academy Kirjat 21. Tuusula: Ketterä Kirjat Oy.

Pakkokeinolaki 22.7.2011/806.

Puolakka, P., Vogt-Airaksinen, T., Kivimäki, T. & Ihanus, T. 2019. Lapsi- ja perhetyön linjaukset. Rikosseuraamuslaitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6G5krDHMF/Lapsi- ja perhetyon linjaukset 2019.pdf> [viitattu 16.12.2021].

Rantanen, T., Järveläinen, E., Lindström, J. & Marjanen, P. 2018. Kannustamista, motivointia ja vankituntemusta – näkökulmia valvottua koevapautta valmistelevalle ja toteuttavalle henkilöstön osaamiseen. Laurea julkaisut. Helsinki: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Rantanen, T. & Lindqvist, M. 2018. Valvottu koevapaus ja siihen liittyvä päihdekuntoutus rikoksentehtävien kuntoutuksessa. *Janus* 1, 3–20. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://journal.fi/janus/article/view/63165/30876> [viitattu 5.1.2022].

Rikosseuraamuslaitos. 2012. Päihdetyön linjaukset vuosille 2012-2016. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6Cr2xRZTS/Paihdelinjaukset_2012-2016_RINKIIN.pdf [viitattu 20.12.2021].

Rikosseuraamuslaitos. 2017. Valmennamme rikoksettomaan elämään – turvallisesti kohti avoimempaa täytöntöönpanoa. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/esitteet/wa4K1D6il/RISE_YLEISESITE_WEB_181017.pdf [viitattu 14.2.2022].

Rikosseuraamuslaitos. 2020a. Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot/mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto1.html> [viitattu 25.2.2021].

Rikosseuraamuslaitos. 2020b. Rikosseuraamuslaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html> [viitattu 25.2.2021].

Rikosseuraamuslaitos. 2020c. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano. Saatavissa:

<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/yhdyskuntaseuraamustentoimeenpano.html> [viitattu 25.2.2021].

Rikosseuraamuslaitos 2020d. Yhdyskuntaseuraamustoimistot. Saatavissa:

<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot.html> [viitattu 26.3.2021].

Santalahti, M. & Mäkeläinen, J. 2001. Työnopastus ja riskien hallinta. 1. painos. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, J. 2019. Perehdyttäminen Hämeen

yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Rikosseuraamusalan sosionomi. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/228040/ONT_Tuominen.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 18.3.2021].

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

Valtioneuvoston asetus valvotusta koevapaudesta 19.12.2013/1076.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Helsinki: Tammi.

Voimakeinojen käyttäminen sekä turvaamistoimenpiteiden käytön, voimakeinojen sekä voimankäyttövälineiden käytön koulutus 29.10.2018/9/004.

Windahl, R. & Välimaa, V. 2012. Tuotekehitysprojekti AMK-yritysyhteistyönä – Opas tekijöille ja toimeksiantajille. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 74. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163349.pdf> [viitattu 24.1.2022].

TUTKIMUSTIEDOTE

Perehdytyskansio Mikkelin tukipartioon: Tuotekehitystä yhdyskuntaseuraamustoimistossa

Opinnäytetyöntekijät

Juho Poutiainen

Yhteyshenkilö tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä:

Maija Vihervirta, Puh. +358 40 5275799 , maija.vihervirta@xamk.fi

Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on selkiyttää ja johdonmukaistaa työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämistä. Tarkoituksena on tuottaa Mikkelin tukipartioon kattava perehdytyskansio, jota pystytään hyödyntämään jatkossa uusien työntekijöiden sekä sosiaali- ja rikosseuraamusalan opiskelijoiden perehdyttämisessä. Opinnäytetyö toteutetaan tuotekehityksen työvaiheiden mukaisesti. Ryhmäteemahaastattelun avulla kerätään kokemuksia siitä, millainen perehdytyskansio tukee työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehtymistä ja perehdyttämistä, millaisia asiakokonaisuuksia yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyinen perehdytyskansio sisältää tukipartion työnopastuksen osalta, joita voisi hyödyntää tukipartion perehdytyskansiossa ja mitä keskeisimpiä asiakokonaisuuksia tukipartion perehdytyskansion tulisi sisältää konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämisen kannalta. Tämän lisäksi järjestetään erillinen aivoriihi kehittämistilaisuus Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimistolla, jossa ideoidaan itse perehdytyskansiota sekä sen asiasisältöjä. Kokemuksia ja ideoita kerätään henkilöiltä, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet Mikkelin tukipartiossa. Näiden kerättyjen kokemusten ja ideoiden pohjalta kokoan konkreettisen perehdytyskansion tukipartioon. Perehdytyskansiota arvioidaan ja juurrutetaan käytäntöön SWOT-analyysin avulla.

Pyyntö osallistua opinnäytetyöhön

Pyydän sinua osallistumaan tähän opinnäytetyöhön. Sinulla on mahdollisuus tehdä kysymyksiä opinnäytetyöstä, kun olet perehtynyt tähän tiedoitteeseen. Tämän jälkeen sinulta pyydetään suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät osallistumisen tai peruutat suostumuksen, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimustuloksia ja kerättyä aineistoa voidaan käyttää ja hyödyntää sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voida tunnistaa. Valmis

opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Ryhmäteemahaastattelurunko

Taustatiedot

- Työkokemus rikosseuraamusosalta? (Virkaikä)
- Työkokemus tukipartion työtehtävistä? (Vuodet/kuukaudet)
- Oletko toiminut uuden työntekijän perehdyttäjänä?

1. Perehdytyskansio

-Millainen perehdytyskansio tukee työnopastusta eli tukipartiotyön konkreettisiin työtehtäviin perehtymistä ja perehdyttämistä?

- Millainen perehdytyskansion tulisi olla työtehtäviin perehtyvän, uuden työntekijän näkökulmasta?
- Millainen perehdytyskansion tulisi olla työtehtäviin perehdyttäjän, yksikön työntekijän näkökulmasta?

2. Yhdyskuntaseuraamustoimiston perehdytyskansio

-Millaisia asiakokonaisuuksia yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyinen perehdytyskansio sisältää tukipartion työnopastuksen osalta, joita voisi hyödyntää tukipartion perehdytyskansiossa?

- Jos yhdyskuntaseuraamustoimiston nykyisessä perehdytyskansiossa on jotain materiaalia, joka tukee tukipartiotyöhön perehtymistä ja itse perehdytyskansiota niin, mitä nämä materiaalit ovat?

3. Asiakokonaisuudet

-Mitä keskeisimpiä asiakokonaisuuksia tukipartion perehdytyskansion tulisi sisältäisi konkreettisiin työtehtäviin perehdyttämisen kannalta?

- Millaisiin tukipartiotyön aihe-alueisiin olisit toivonut perehdytysmateriaalia uutena työntekijänä?
- Mitkä tehtävät ovat keskeisiä tukipartiotyöskentelyn kannalta?
- Mitä konkreettisia työtehtäviä/yksittäisiä työprosesseja olisi syytä kuvata tarkemmin perehdytyskansiossa?
- Onko jotain muuta, mitä haluaisit sanoa tukipartion perehdytyskansion asiasisällöistä?

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISESTA

Pvm

**SUOSTUMUS
OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISESTA**

**Perehdytyskansio Mikkelin tukipartioon: Tuotekehitystä yhdyskuntaseuraamustoimistossa
Mikkelin yhdyskuntaseuraamustoimisto (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, sosiaali-ala)
Juho Poutiainen**

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen.

Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä. Ymmärrän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin opinnäytetyötä koskeviin kysymyksiini.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani opinnäytetyöhön. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, opinnäytetyön tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä opinnäytetyön hyödyistä ja riskeistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan opinnäytetyöhön.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan, että annan suostumukseni opinnäytetyöhön osallistumiseen.

Päiväys ja paikka

Tutkittavan allekirjoitus

Tutkittavan nimenselvennös

Opinnäytetyöntekijälle. Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta jäävät opinnäytetyöntekijän arkistoon. Tutkimustiedote ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Mikäli tutkimuksen kohteena on alaikäinen, mutta henkilötietoja ei kerätä, vanhemmille tai sosiaalityöntekijöille tms. annetaan tutkimustiedote sekä pyydetään suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta, mutta tietosuojailmoitusta ei ole välttämätöntä tehdä.

MIKKELIN TUKIPARTION PEREHDYTYSKANSIO

Konkreettisten työtehtävien ja perehdyttämisen tueksi
koostettua materiaalia

TIIVISTELMÄ

Tukipartion perehdytyskansio sisältää perehdytysmateriaalia päihdetestaukseen, sähköiseen valvontaan, lainsäädäntöön, voimankäyttöön, turvallisuuteen, konkreettiseen toimintaan ja kohtaamiseen valvontakäynneillä. Tämän lisäksi perehdytyskansio sisältää ohjeita lapsi- ja perhetyöstä, asiakastietojärjestelmästä, kirjaamisesta sekä asunnon soveltuvuuden selvittämisestä. Perehdytystä ja työnopastusta varten on rakennettu oma perehdytysuunnitelma.

Poutiainen Juhon

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	2
Rikosseuraamuslaitos	2
Perehdyttäminen & perehdytysuunnitelma	4
Valvottu koevapaus & valvontarangaistus	6
Valvottu koevapaus	6
Valvontarangaistus	6
Tutkita-aresti & tehostettu matkustuskielto	7
Päihteettömyys & päihteettömyyden valvonta	8
Puhalluskoe	9
Virtsakoe	9
Päihteettömyysvelvoitteen rikkominen	14
Sylkikoe	16
Voimakeinojen käyttö, sitominen & voimankäyttövälineet	19
Voimakeinojen käyttö	20
Sitominen	20
Voimankäyttövälineet	21
Kantaminen ja käyttäminen	23
Sähköinen valvonta	24
Valvontalaitteet	25
Ohjeita laiteasennuksiin	25
Valvontarangaistus	25
Valvottu koevapaus & tehostettu matkustuskielto	27
Valvonnan päättäminen	30
Konkreettinen toiminta ja kohtaaminen valvontakäynneillä	32
Konkreettinen toiminta valvontakäynneillä	32
Kohtaaminen valvontakäynneillä	33
Tukipartioiden turvallisuusohje	33
Lapsi- ja perhetyö	34
Täysi-ikäisen suostumus valvotun koevapauden/valvontarangaistuksen täytäntöönpanoon asunnossa	34
Lapsen mielipiteen selvittäminen	35
Asiakastietojärjestelmä & kirjaaminen	37
Roti	37
Vinkkejä kirjaamiseen	37
Asunnon soveltuvuuden selvittäminen valvottuun koevapauteen ja valvontarangaistukseen	38
Lähteet ja muuta materiaalia	39